

Jarosław Tekliński¹

**PODSTAWY ZAKOŃCZENIA ODROCZENIA
WYKONANIA KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI**

**GROUND FOR ENDING A POSTPONEMENT IN
THE EXECUTION OF A CUSTODIAL SENTENCE**

Otrzymano: 01.08.2020   Zaakceptowano: 11.10.2020   Opublikowano: 03.12.2020

DOI: 10.5604/01.3001.0014.4887

Artykuł Oryginalny

Źródło finansowania – badania własne

Streszczenie

Jednym z nielicznych odstępstw od zasady bezzwłocznego wykonania kary, wyrażonej w art. 9 § 1 k.k.w.², jest instytucja jej odroczenia, której przesłanki stosowania określają przepisy art. 150 k.k.w. i art. 151 k.k.w.

Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności nie ma charakteru bezwzględnie, albowiem wystąpienie w okresie jego trwania pewnych stanów faktycznych lub prawnych, może skutkować jego ustaniem.

Przedmiotem artykułu autor czyni analizę podstaw zakończenia odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności ze szczególnym uwzględnieniem instytucji odwołania odroczenia i modyfikacji orzeczenia w trybie art. 24 k.k.w.

W opracowaniu posłużono się metodą analizy dogmatycznej, kładąc nacisk, aczkolwiek z różnym nasileniem, na elementy takie jak: opis oraz systematyzacja norm prawnych, ich wykładnia oraz ustalanie i definiowanie pojęć.

---

¹ Mgr Jarosław Tekliński, wiceprezes i przewodniczący Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Przasnyszu, wykładowca w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, doktorant w INP PAN, autor do korespondencji: Jarosław Tekliński, e-mail: jtekliński132@wp.pl, ORCID: 0000-0003-4118-0397.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. 2020, poz. 523 t.j.) – zwana dalej k.k.w.

Problematyka podstaw zakończenia odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności stanowi zdaniem autora-praktyka z jednej strony atrakcyjny, pod względem teoretycznym, obszar dociekań naukowych, z drugiej zaś ważki problem, z jakim przychodzi się mierzyć w praktyce organów wymiaru sprawiedliwości. Jest również wątkiem, któremu nauka zdaje się poświęcać zbyt mało uwagi. Taki stan rzeczy ponad wszelką wątpliwość przesądza potrzebę eksploracji naukowej podjętego tematu. Jej wyniki pozwalają na konkluzję, że aktualna regulacja prawna wymaga korekty, której kierunek, przez wskazanie propozycji zmiany obowiązujących przepisów, autor przedstawia w niniejszym opracowaniu.

Słowa kluczowe: art. 24 k.k.w., odwołanie odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, porządek prawny, skazany, środki zabezpieczające, tymczasowe aresztowanie, uchylenie lub zmiana orzeczenia

Abstract

One of the few exceptions to the principle of the immediate execution of a penalty, expressed in Article 9 § 1 of the Executive Penal Code, is the institution of its deferral. The conditions of its application are specified in the provisions of Article 150 and Article 151 of the Executive Penal Code.

Postponement of a custodial sentence is not absolute, because the occurrence of certain factual or legal conditions during its duration may result in its termination.

The subject of the article is to analyse the grounds for ending the postponement of a custodial sentence, with particular emphasis on the institution of appealing the postponement, and modification of the decision pursuant to Article 24 of the Executive Penal Code.

The study uses the method of dogmatic analysis, emphasizing, albeit with different intensity, elements such as: description and systematization of legal norms, their interpretation as well as establishing and defining concepts.

In the opinion of the author, the issue of the grounds for ending a postponement of a custodial sentence is, on the one hand, an attractive area of scientific research from a theoretical perspective. On the other hand, it is an important problem faced in the practice of judicial authorities. It is also a subject to which science seems to devote too little attention. Such a state of affairs undoubtedly determines the need for scientific exploration

of the subject under consideration. Its results allow for the conclusion that the current legal regulation requires correction, the direction of which, by indicating the proposed changes to the applicable regulations, is presented by the author in this study.

Key words: Article 24 of the Executive Penal Code, cancellation of the postponement of a custodial sentence, legal order, convicted person, precautionary measures, temporary arrest, revocation or amendment of the decision

Wprowadzenie

Celem opracowania jest analiza przepisu art. 156 k.k.w. statuującego przesłanki odwołania odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności i ustania odroczenia z mocy prawa. Zostanie ona przeprowadzona na tle prezentacji innych podstaw, skutkujących zakończeniem odroczenia, ze szczególnym uwzględnieniem przepisu art. 24 k.k.w., wprowadzającego możliwość korekty orzeczenia wydanego w postępowaniu wykonawczym.

Rzeczona analiza posłużyć ma udzieleniu odpowiedzi na pytanie o celowość funkcjonowania w kodyfikacji karnej wykonawczej przepisu regulującego odwołanie odroczenia wykonania kary, w tym i statuującego przesłankę jego ustania z mocy prawa, a w dalszej kolejności na pytanie, czy przepis ten kompleksowo reguluje omawiane zagadnienia, czy też *de lege ferenda* wymaga korekty, ewentualnie usunięcia z przestrzeni normatywnej.

Jako hipotezę badawczą przyjęto założenie o bezwzględnej konieczności obowiązywania na gruncie normatywnym reguł umożliwiających odwołanie odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności i jego ustanie z mocy prawa, przy czym założono również, że przepis art. 156 k.k.w. wymaga *de lege ferenda* koniecznej zmiany.

W artykule posłużono się metodą analizy dogmatycznej, kładąc nacisk, aczkolwiek z różnym nasileniem, na elementy takie jak: opis oraz systematyzacja norm prawnych, ich wykładnia oraz ustalanie i definiowanie pojęć. Rzeczona eksploracja została przeprowadzona w oparciu o reguły wykładni, przede wszystkim językowej, aczkolwiek autor, wszędzie tam, gdzie uznał to za konieczne, sięgnął również po reguły wykładni: systemowej, funkcjonalnej i celowościowej. Rozważania teoretycznoprawne

zostały wzbogacone o poglądy, wyrażone tak w doktrynie, jak i w orzecnictwie, koherentne z problematyką będącą przedmiotem artykułu.

Prawo karne wykonawcze rządzi się wieloma zasadami, spośród których na centralny plan wysuwają się m.in. zasada indywidualizacji wykonania kary oraz zasada elastycznej modyfikacji kar i innych środków penalnych³.

Realizacji wspomnianych reguł służy możliwość wszczęcia postępowań incydentalnych, zmierzających do modyfikacji uprzednio wydanych orzeczeń. Ich zainicjowanie mogą uzasadniać tak okoliczności niezależne od skazanego jak i zależne, a dotyczące progresu w procesie jego readaptacji społecznej czy też postępującej demoralizacji. Zdarzają się również sytuacje, które powstały lub ujawniły się już po wydaniu orzeczenia, a które gdyby były znane sądowi lub miały miejsce w dacie wydania orzeczenia, skutkowałyby podjęciem innego rozstrzygnięcia niż to, które zostało wydane.

W literaturze przedmiotu wskazuje się na cztery formy uchylecia lub zmiany postanowienia wydanego w postępowaniu wykonawczym⁴. Po pierwsze, odstępianie od poprzedniej decyzji w trybie i na zasadach wskazanych w k.k.w. Taką sytuację przewiduje m.in. art. 156 k.k.w. Po drugie, zmiana lub uchylecie postanowienia w trybie art. 24 k.k.w. w tych wszystkich przypadkach, w których jego zastosowania nie wyłącza przepis szczególny. Takim jest m.in. ww. przepis art. 156 k.k.w.⁵ Po trzecie, wznowienie postępowania w granicach określonych w art. 540–540b k.p.k.⁶ w zw. z art. 1 § 2 k.k.w. Po czwarte, uchylecie orzeczenia w trybie kasacji (zob. art.: 519, 521, 523 k.p.k. i art. 537 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.). Dodać można punkt piąty, w którym mieścić się będzie uchylecie orzeczenia w trybie skargi nadzwyczajnej (art. 89 § 1 i art. 95 pkt 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym)⁷.

---

³ Szerzej na ten temat zob. np. S. Paweła, *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Kraków 2003, s. 79–87; Z. Hołda, w: Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2005, s. 23; T. Kalisz, *Zasady prawa karnego wykonawczego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, t. XVII, red. L. Bogunia, Wrocław 2005.

⁴ K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa 2017, s. 210–211. Modyfikacja orzeczenia może nastąpić również wskutek jego uchylecia lub zmiany przez sąd, w wyniku jego zaskarżenia.

⁵ *Ibidem*, s. 215.

⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2020, poz. 30 t.j.) – zwana dalej k.p.k.

⁷ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2019, poz. 825 t.j.).

Pomijając chwilowo analizę dwóch pierwszych kategorii⁸, która to ocena będzie wypełniała w znacznej części treść opracowania, wypada sygnalizować, że stosowanie trzeciej i czwartej formy jest niedopuszczalne, jeżeli wzruszenie orzeczenia może nastąpić w trybie art. 24 k.k.w.⁹ Zważywszy na fakt, że z mocy art. 95 pkt 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, w zakresie nieuregulowanym jej przepisami, do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się przepisy k.p.k. dotyczące kasacji, wskazać należy, że uwaga odnosząca się do prymatu wzruszenia orzeczenia w trybie art. 24 k.k.w. nad możliwością jego korekty w drodze kasacji zachowuje aktualność również w odniesieniu do skargi nadzwyczajnej.

Zamykając tę część wywodów należy stwierdzić, że postępowanie w sprawach zakończonych postanowieniem wydanym w przedmiocie odroczenia nie podlega wznowieniu¹⁰, samo zaś postanowienie, jako niekończące postępowania w sprawie, nie podlega zaskarżeniu w trybie kasacji¹¹ czy skargi nadzwyczajnej.

Przed przejściem do szczegółowego przeglądu instytucji mieszczących się w granicach tytułowej problematyki, a uregulowanych w art. 156 k.k.w. i 24 k.k.w., należy sygnalizacyjnie odnotować, że zakończenie odroczenia, bez względu na przesłanki jego udzielenia, może nastąpić

---

⁸ Celowość omówienia problematyki związanej z art. 24 k.k.w., pomimo tego, że przepis ten został zamieszczony w oddziale 2 rozdziału IV k.k.w. pt. „Postępowanie przed sądem”, uzasadniona jest charakterem tej instytucji. Po pierwsze, nie jest ona środkiem odwoławczym – tak słusznie K. Dąbkiewicz, *Komentarz do art. 24 k.k.w.*, w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. IV*, 2018, WKP nr 10773, teza 3. Po drugie, jest zbliżona do instytucji wznowienia postępowania – zob. K. Dąbkiewicz, *op. cit.*, *Komentarz do art. 24 k.k.w.*, WKP nr 10773, teza 4 i literatura tam przytoczona. Wreszcie po trzecie, instytucja ta jest zbliżona do odwołania odroczenia wykonania kary, albowiem podobnie jak i ono, stanowi środek reformacji orzeczenia, pozwalający na reakcję sądu, w zależności od aktualnej sytuacji skazanego.

⁹ Postanowienia SN z dnia: 05.02.2003 r., V KK 241/02, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2003 nr 5–6, poz. 49, „Biuletyn Biura Orzecznictwa Sądu Najwyższego” 2003, nr 4, s. 21; 04.11.2008 r., II KO 55/08, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2008, nr 12, poz. 105, s. 55 i 21.03.2019 r., IIIKZ 14/19, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego” 2019, z. 7, nr 35.

¹⁰ Postanowienie SN z dnia 8.04.2016 r., II KO 7/16, Legalis nr 1481905 z aprobującą glosą W. Juchacza, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2016 r.*, *sygn. II KO 7/16*, „Prokuratura i Prawo” 2018, nr 1.

¹¹ Postanowienia SN z dnia: 19.06.1996 r., II KZ 19/96, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1996, nr 9–10, poz. 62 i 26.08.1996 r., IIKZ 34/96, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1996, nr 9–10, poz. 63.

wskutek jego „wygaśnięcia”¹². Z sytuacją taką będziemy mieli do czynienia w szczególności, gdy:

1. upłynął termin odroczenia (*argumentum a contrario* art. 150 § 1 i 151 § 1 i 3 k.k.w.);
2. postępowanie wykonawcze zostało umorzone z uwagi na zaistnienie ujemnej przesłanki w postaci: śmierci skazanego, przedawnienia wykonania kary lub innej przyczyny je wyłączającej (art. 15 § 1 k.k.w.);
3. uchylono wyrok orzekający karę, której wykonanie odroczone w trybie: kasacji, wznowienia postępowania czy skargi nadzwyczajnej (art. 538 § 1 k.p.k., art. 547 § 2 k.p.k., art. 91 ustawy o Sądzie Najwyższym);
4. objęto prawomocnym wyrokiem łącznym karę, której wykonanie uprzednio odroczone (art. 576 § 1 k.p.k.);
5. ułaskawiono skazanego (art. 560 k.p.k. i nast.).

Wygaśnięcie odroczenia może nastąpić również w przypadku szczególnym, a mianowicie dobrowolnego stawiennictwa skazanego do zakładu karnego już po udzieleniu odroczenia, a przed zwrotem do sądu dokumentacji z jednostki penitencjarnej¹³. Gdyby stawiennictwo nastąpiło po zwrocie dokumentacji osadzeniowej, skazanemu odmówiono by przyjęcia do zakładu karnego, to zaś nie miałyby *ex lege* przełożenia na dalszy bieg odroczenia¹⁴.

---

¹² G. Wiciński, *Postępowania incydentalne związane z wykonaniem kary pozbawienia wolności w programie probacji*, Łódź 2012, s. 208–209.

¹³ Zgodnie z § 399 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. 2019, poz. 1141) w przypadku zawieszenia postępowania wykonawczego lub odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, co do której orzeczenie skierowano do wykonania, osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona, niezwłocznie przesyła odpis postanowienia do właściwej jednostki penitencjarnej oraz zawiadamia jednostkę Policji, której polecono doprowadzenie skazanego. W przypadku natomiast żołnierza zasadniczej służby wojskowej lub osoby powołanej do pełnienia takiej służby, o wydaniu ww. orzeczeń zawiadamia się dowódcę jednostki, w której skazany pełni służbę albo właściwą komendę uzupełnień (ust. 2).

¹⁴ Zgodnie z § 58 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz.U. 2020, poz. 869 t.j.) w sytuacji, gdy sąd powiadomił administrację jednostki penitencjarnej o odroczeniu wykonania kary lub zawieszeniu postępowania wykonawczego w sprawie, w której termin początku okresu wykonywania kary jeszcze nie nastąpił, orzeczenie wraz z nakazem przyjęcia zwraca się, za wyjątkiem

Podany przykład nie wyjaśnia momentu, z jakim nastąpi „wygaśnięcie” odroczenia. Będzie nim wprowadzenie kary do wykonania, co nastąpi z chwilą przyjęcia skazanego do zakładu karnego. Celowo przy tym używam wyrażenia „wprowadzenie kary do wykonania”, przeciwstawiając je wyrażeniu „rozpoczęcie odbywania (wykonywania) kary”, albowiem nie są to wyrażenia synonimiczne. To po pierwsze. Po drugie zaś, zarówno w literaturze przedmiotu, jak i w orzecznictwie sądów apelacyjnych, wyrażenia te traktowane są zamiennie, co w mojej ocenie nie jest właściwe, a przede wszystkim może być mylące¹⁵.

Dalsze wywody zacznijmy od przedstawienia obowiązującej regulacji prawnej.

Zasady dotyczące kierowania orzeczenia do wykonania określa przepis art. 11 k.k.w., który w § 1 stanowi m.in., że sąd kierując orzeczenie do wykonania, przesyła jego odpis lub wyciąg z klauzulą wykonalności, a jeżeli orzeczenie jest prawomocne, z zaznaczeniem daty prawomocności, właściwemu do wykonania organowi. W przypadku wyroku skazującego będzie to dyrektor jednostki penitencjarnej (§ 2 i 4), który z mocy § 5 zobligowany jest do zawiadomienia sądu zarówno o przystąpieniu do wykonania orzeczenia, jak i zakończeniu jego wykonywania.

Zgodnie z art. 80a k.k.w., jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, początek wykonywania kary liczy się od dnia¹⁶:

- 1) przyjęcia skazanego, w przypadku, gdy dobrowolnie zgłosił się do odbycia kary,
- 2) jego zatrzymania, w przypadku, gdy został doprowadzony do odbycia kary,
- 3) wprowadzenia do wykonania orzeczenia w stosunku do osoby pozbawionej wolności.

---

tych orzeczeń, którymi wymierzono karę objętą zarządzeniem sędziego penitencjarnego o zmianie kolejności wykonania kar lub karę zastępczą, której początek wykonywania ustalono w sposób określony w § 53 ust. 2 rozporządzenia.

¹⁵ Należy przy tym podkreślić, że poglądy te odnoszą się do określenia momentu, do którego można procedować w przedmiocie odroczenia. Brak jest jednak przeszkód, by uwagi te wykorzystać na potrzeby niniejszego opracowania. Już w tym miejscu zaznaczyć należy, niejako wyprzedzając dalsze rozważania, że słowo „odbywać” jest synonimem słowa „wykonywać” – zob. Synonim.NET – strona dostępna pod adresem: <https://synonim.net/synonim/odbywa%C4%87>, dostęp: 11.09.2020.

¹⁶ Zob. również postanowienie SA w Lublinie z dnia 15.11.2006 r., II AKzw 816/06, LEX nr 314631.

Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 80 § 1 k.k.w., w przypadku skazania osoby na kilka kar skutkujących pozbawieniem wolności, kary te wykonuje się w takiej kolejności, w jakiej wpłynęły do wykonania orzeczenia, którymi wymierzono te kary. W ostatniej kolejności wykonuje się kary zastępcze: pozbawienia wolności oraz aresztu za nieuiszczoną grzywnę.

Przechodząc do sygnalizowanych wyżej poglądów doktryny, K. Mrozek¹⁷ i C. Waldziński¹⁸, wskazując na podstawową przesłankę dopuszczalności orzekania w przedmiocie odroczenia, posługują się terminem „niewprowadzenie do wykonania kary pozbawienia wolności”. W. Sych¹⁹ akcentuje „rozpoczęcie wykonywania kary”, podkreślając, że najczęściej będzie to chwila dobrowolnego stawiennictwa do zakładu karnego lub zatrzymania skazanego w celu doprowadzenia do odbycia kary (zob. uwagi wyżej dotyczące art. 80a k.k.w.). S. Pawela²⁰ używa terminu „rozpoczęcie odbywania kary”, zaś K. Dąbkiewicz podaje, że rozstrzygnięcie o odroczeniu jest dopuszczalne, „gdy skazany nie rozpoczął jeszcze wykonywania kary”²¹. G. Wiciński²² posługuje się terminem „przystąpienie do odbywania kary”.

Jeżeli chodzi o orzecznictwo, to w postanowieniu SA we Wrocławiu z dnia 25.01.2010 r.²³ czytamy, że rozstrzygnięcie w przedmiocie odroczenia dopuszczalne jest przed wprowadzeniem do wykonania kary pozbawienia wolności. Inaczej w postanowieniu SA w Lublinie z dnia 21.01.2009 r.²⁴, gdzie wskazano, że odroczenie może być zastosowane, gdy skazany nie

¹⁷ K. Mrozek, „Zbyt ciężkie skutki natychmiastowego wykonania kary” jako podstawowa przesłanka fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, t. XXXV, AUWr No 3670, red. T. Kalisz, Wrocław 2015, s. 110.

¹⁸ C. Waldziński, *Fakultatywne odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności w orzecznictwie sądowym*, „Iustitia” 2013, nr 4 (14), s. 193.

¹⁹ W. Sych, w: A. Gerecka-Żołyńska, W. Sych, *Prawo karne wykonawcze. Zagadnienia procesowe*, Warszawa 2014, s. 152.

²⁰ S. Pawela, *Prawo karne...*, s. 254. Podobnie K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 702.

²¹ K. Dąbkiewicz, *op. cit.*, *Komentarz do art. 150 k.k.w.*, WKP nr 10773, teza 1. Tak też: K. Nowicki, *Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności*, „Państwo i Prawo” 2010, z. 12, s. 53; C. Nowak, *Modyfikacje w zakresie wykonania kary bezwzględnie pozbawienia wolności – odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności i przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności oraz problem niewykonania kary pozbawienia wolności*, w: *Alternatywy pozbawienia wolności w polskiej polityce karnej*, red. nauk. J. Jakubowska-Hara, J. Skupiński, Warszawa 2009, s. 226 i J. Potulski, *Komentarz do art. 150 k.k.w.*, w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. 3*, red. J. Lachowski, Warszawa 2018, Legalis teza III, 7.

²² G. Wiciński, *Postępowania incydentalne...*, s. 102.

²³ II AKz w 1346/09, „Orzecznictwo Apelacji Wrocławskiej” 2010, nr 2, poz. 177.

²⁴ II AKz w 1114/08, LEX nr 517199.

rozpoczął odbywania kary, o odroczenie której wnosił, czyli *de facto* przed przyjęciem do zakładu karnego.

Jeżeli skazany ma do odbycia jedną karę, to używając wyrażeń takich jak: kara odbywana, wykonywana czy wprowadzona do wykonania, w odniesieniu do tej kary będziemy mieli na myśli właśnie rzeczoną karę. Sprawa komplikuje się w sytuacji zaistnienia przypadku regulowanego przepisem art. 80 § 1 k.k.w., a więc wówczas, gdy skazany ma do odbycia co najmniej dwie kary.

Rekapitułując, w podanym przykładzie, gdyby skazany miał do wykonania dwie kary pozbawienia wolności lub więcej, a wykonanie np. tylko jednej z nich odroczone, kolejność ich odbywania/wykonania nie miałyby znaczenia. Wprowadzono je bowiem wszystkie do wykonania, tj. dokonano obliczenia kary z ustaleniem jej początku i końca.

1. Przesłanki odwołania odroczenia wykonania kary

1.1. Uwagi ogólne

Tytułowe, fakultatywne przesłanki statuuje przepis art. 156 § 1 k.k.w. Są to:

- 1) ustanie przyczyny, dla której udzielono odroczenia;
- 2) niewykorzystywanie przez skazanego odroczenia w celu, dla którego zostało one udzielone;
- 3) rażące naruszenie przez skazanego porządku prawnego w okresie odroczenia;
- 4) niewykonywanie obowiązków określonych w art. 151 § 4 k.k.w.²⁵

---

²⁵ Ponadto art. 336 § 2 k.k. przewiduje możliwość „zarządzenia wykonania odroczonej kary” w stosunku do żołnierza służby zasadniczej lub osoby powołanej do służby wojskowej, jeżeli skazany w okresie odroczenia rażąco narusza porządek prawny lub zasady dyscypliny wojskowej. Zdaniem S. Leleńta, przesłanki odwołania odroczenia, określone w art. 156 § 1 k.k.w. stosuje się również wobec ww. osób, za wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie (zob. art. 157 k.k.w.). Autor ten wskazuje przy tym, że w przypadku żołnierzy, katalog przesłanek określonych w art. 156 k.k.w. uzupełnia przesłanka w postaci „rażącego naruszenia zasad dyscypliny wojskowej” – S. Leleńta, *Komentarz do art. 157 k.k.w.*, w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 7, Warszawa 2020, Legalis teza 1–2. Przeciwnego zdania jest K. Postulski, który podaje, że przepis art. 336 § 2 k.k. jest przepisem szczególnym względem art. 156 k.k.w. – por. K. Postulski, *Odwołanie odroczenia i przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności*, „Palestra” 2014, nr 5–6, s. 16.

Jeżeli ich wystąpienie poprzedzi udzielenie skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, sąd odwołuje odroczenie, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 156 § 3 k.k.w.).

Dalsze rozważania należy poprzedzić uwagą o charakterze ogólnym, sprowadzającą się do twierdzenia, że ww. przesłanki mają charakter ocenny. Skłania to sąd każdorazowo nie tylko do wnikliwej analizy stanu faktycznego pod kątem wystąpienia określonej przesłanki, ale również zachowania skazanego pod kątem motywów i pobudek jego działania²⁶.

1.2. Ustanie przyczyny skutkującej udzieleniem odroczenia

Interpretacja przesłanki w postaci „ustania przyczyny dla której udzielono odroczenia”, jak słusznie zauważono w doktrynie, nie następuje żadnych trudności²⁷. Ustanie przyczyny oznacza, jak zasadnie dostrzega K. Postulski, „istotną zmianę sytuacji, która uprzednio dała podstawę do oceny, że wykonywanie kary powodowałoby dla skazanego lub jego rodziny skutki zbyt ciężkie”²⁸. Przyczyna ta powinna być szczegółowo opisana w treści uzasadnienia postanowienia sądu udzielającego odroczenia tak, by możliwa była w przyszłości weryfikacja stanu faktycznego pod kątem jej dalszego występowania lub też ustania. Poczynienie ustaleń w tym zakresie może utrudnić czy wręcz uniemożliwić użycie w uzasadnieniu zwrotów niedookreślonych, nieprecyzujących okoliczności, które legły u podstaw odroczenia. Tytułem przykładu, udzielenie odroczenia z uwagi na konieczność sprawowania osobistej opieki na członkiem rodziny bez wskazania, o którego członka chodzi, w przypadku, gdy skazany opiekował się obojgiem rodziców, a zmarło jedno z nich, może *de facto* uniemożliwić poczynienie ustaleń w przedmiocie istnienia przyczyny, z powodu której udzielono odroczenia. Skazany w takim przypadku może skutecznie podnosić, że odroczenie zostało udzielone z uwagi na konieczność opieki nad żyjącym rodzicem, a przy braku dowodów przeciwnych, argumentację tę należałoby uznać za przekonującą.

---

²⁶ Słusznie przy tym zauważa K. Postulski, by ocena okoliczności podmiotowo-przedmiotowych sprawy, nie doprowadziła do pozbawienia skazanego prawa do pobytu na wolności, pomimo formalnego zaistnienia jednej z opisywanych przesłanek, w sytuacji, gdy „istnieje pozytywna prognoza co do dalszego przebiegu zachowania i postawy skazanego na wolności” – zob. K. Postulski, *Odwołanie odroczenia...*, s. 12.

²⁷ *Ibidem*, s. 8.

²⁸ *Ibidem*.

W przypadku odroczenia obligatoryjnego, z ustaniem przyczyny jego udzielenia będziemy mieli do czynienia w sytuacji, w której stan zdrowia skazanego będzie uzasadniał twierdzenie, że nie istnieje już zagrożenie dla jego życia lub zdrowia na wypadek umieszczenia go w zakładzie karnym, w tym i z zapleczem szpitalnym. Ustalenie powyższego wymaga wiadomości specjalnych, a tym samym przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego/biegłych medyków.

W przypadku odroczenia fakultatywnego, jeżeli udzielono go:

1. z uwagi na zbyt ciężkie skutki dla skazanego lub jego rodziny – ustanie przyczyny należy wiązać np. z osiągnięciem zakładanego celu lub powstaniem sytuacji uniemożliwiającej jego osiągnięcie, tj. dla przykładu: wyremontowaniem domu, zdaniem egzaminu, ale i również jego niezdaniem, poddaniem się zabiegowi leczniczemu, jeżeli stan zdrowia skazanego nie stanowi przeciwskażeń do jego izolacji penitencjarnej, załatwieniem pilnych spraw rodzinnych, śmiercią osoby, nad którą skazany sprawował opiekę lub utratą możliwości do jej sprawowania itp.;
2. kobiecie ciężarnej lub osobie samotnie wychowującej dziecko w wieku do trzech lat – z ustaniem przyczyny będziemy mieli do czynienia w przypadku poronienia, jeżeli stan zdrowia kobiety nie stanowi przeciwskażeń do odbywania kary czy np. włączenia się w proces wychowania innej osoby, a tym samym utraty przez osobę skazaną statusu „osoby samotnie wychowującej dziecko”, śmierci dziecka itp.;
3. z uwagi na przeludnienie jednostek penitencjarnych – przyczyna odroczenia ustanie wraz z ustaniem stanu przeludnienia.

Powyższe uwagi można zamknąć konkluzją, że ustanie przyczyny mogą powodować czynniki tak obiektywne, leżące poza skazanym, jak i subiektywne, będące wynikiem jego zachowania – działania lub zaniechania²⁹. Przeciwnego zdania jest L. Osiński, który twierdzi, że omawiana przesłanka ma charakter obiektywny i nie podlega wartościowaniu³⁰.

---

²⁹ Tak też *ibidem*, s. 9.

³⁰ Por. L. Osiński, w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 2, red. J. Lachowski, Warszawa 2016, s. 646. Szerzej na ten temat będzie mowa przy analizie instytucji upomnienia udzielanego przez kuratora.

1.3. Niewykorzystywanie przez skazanego odroczenia w celu, dla którego zostało ono udzielone

Przesłanka ta aktualizuje się wówczas, gdy skazany podejmuje działania kolidujące z celem udzielonego odroczenia lub nie podejmuje działań mających realizować ten cel³¹. Podobnie jak w przypadku poprzedniej podstawy, tak i tutaj na plan pierwszy wysuwa się kwestia uzasadnienia postanowienia, z treści którego powinien jasno wynikać cel odroczenia.

Przesłanka ta nie będzie miała zastosowania w przypadku obligatoryjnego odroczenia z uwagi na jego charakter jak i w przypadku wystąpienia przeludnienia w zakładach karnych. Może ona zatem aktualizować się jedynie w sytuacjach, o których mowa w art. 151 § 1 k.k.w. Przykładowo, świadczenie przez skazanego pracy zarobkowej będzie ze wszech miar zjawiskiem pozytywnym, ale jeżeli skazany zarobione pieniądze przeznaczy na hazard, a nie – jak deklarował – na zaspokojenie potrzeb rodziny, może to stanowić podstawę odwołania odroczenia. Jako przykład zaniechania zaś, może posłużyć sytuacja, w której skazany, pomimo deklaracji, nie opiekuje się drugą osobą, zrezygnował z pracy i nie realizuje obowiązku zabezpieczenia bytu rodziny na czas izolacji itp. Podane przykłady nie budzą wątpliwości interpretacyjnych. Można znaleźć jednak i takie, które wątpliwości rodzą. G. Wiciński bardzo trafnie dla przykładu powołuje sytuację, w której skazany odmawia poddania się leczeniu lub opóźnia moment jego podjęcia, co związane jest z brakiem akceptacji proponowanej przez lekarzy metody leczenia. W przypadku istnienia alternatywnych metod leczenia Autor ten dowodzi konieczności oceny zachowania skazanego, chociażby przy pomocy opinii biegłego medyka, odnośnie jego rzeczywistych intencji³², te zaś bowiem mogą przemawiać na jego korzyść. Przytoczmy inny przykład. Skazany otrzymał odroczenie z powodu konieczności naprawy dachu. Wskutek powodzi uszkodzeniu uległy fundamenty, na których posadowiony jest dom, zaś skazany nie występował do sądu o odroczenie, wszak już je ma. Zdaniem fachowców stabilizacja fundamentów ma charakter priorytetowy. Porzucając pracę przy dachu, skazany „oddala” się od realizacji celu odroczenia. Czy można mu jednak postawić zarzut, że umyślnie, ze złej woli nie realizuje celu odroczenia i je odwołać? Odpowiedź narzuca się sama.

---

³¹ Zob. postanowienie SA w Lublinie z dnia 8.12.2010 r., II AKz w 1088/10, LEX nr 785266.

³² G. Wiciński, *Postępowania incydentalne...*, s. 214–215.

1.4. Rażąco naruszenie przez skazanego porządku prawnego w okresie odroczenia

Trzecia z przesłanek odwołania odroczenia odnosi się do porządku prawnego, którego rażąco naruszenie może skutkować podjęciem kroków zmierzających do osadzenia skazanego w zakładzie karnym. Przesłanka ta może zaktualizować się jedynie w przypadku odroczenia fakultatywnego, przy udzielaniu którego rozważania sądu koncentrują się również wokół postawy skazanego, w tym i gwarancji nienaruszenia przez niego obowiązującego porządku prawnego. Takie przemyślenia są obce na gruncie postępowania w przedmiocie odroczenia obligatoryjnego, gdzie stwierdzenie wystąpienia ciężkiej choroby, zagrażającej życiu lub zdrowiu skazanego, przy braku możliwości jego leczenia w warunkach izolacji, stanowi wystarczającą i jedyną podstawę odroczenia bez konieczności prognozowania co do zachowania skazanego na wolności.

Pojęcie rażącego naruszenia porządku prawnego nie doczekało się normatywnego określenia. Ustawodawca w tym przypadku (a nie jest to sytuacja wyjątkowa) pozostawił wykładnię zakresu pojęciowego tak orzecznictwu jak i doktrynie.

W orzecznictwie zarówno Sądu Najwyższego, jak i sądów apelacyjnych ukształtowało się takie rozumienie porządku prawnego, zgodnie z którym zakres tego pojęcia nie ogranicza się jedynie do porządku w znaczeniu karnoprawnym, albowiem popełnienie przestępstwa, w tym i skarbowego, czy wykroczenia, są tylko jednymi z form naruszenia tego porządku. Naruszać go może również i zachowanie, stanowiące delikt na gruncie prawa: pracy, cywilnego, rodzinnego, administracyjnego itp.³³

---

³³ Zob. np. postanowienia SN z dnia: 06.10.1970 r., Z71/70, LEX nr 21336; 13.01.1984 r., VKRN 283/83, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1984, nr 5–6, poz. 59; 11.05.2006 r., VKK 442/05, LEX nr 186972; postanowienia SA w Krakowie z dnia: 23.06.2006 r., II AKzw 415/06, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2006, z. 6, poz. 71, LEX nr 191011 i 11.06. 2007 r., II AKzw 391/07, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2007, z. 7–8, poz. 61, „Prokuratura i Prawo” – wkł. 2007, nr 12, poz. 24, LEX nr 314017; postanowienia: SA w Lublinie z dnia 12.05.2010 r., II AKzw 188/10, LEX nr 593384; SA w Krakowie z dnia 25.06.2013 r., II AKzw 631/13, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, z. 7–8, poz. 43, LEX nr 1391610 wraz z glosą K. Postulskiego – K. Postulski, *Glosa do postanowienia SA w Krakowie z 25.06.2013 r., II AKzw 631/13*, LEX nr 1391610; postanowienie SA w Lublinie z dnia 12.05.2010 r., II AKzw 188/10, LEX nr 593384.

Pogląd ten akceptuje również doktryna³⁴, wskazując, że naruszeniem tym będzie nie tylko popełnienie czynu zabronionego pod groźbą kary, ale i również zachowania wbrew zasadom, których przestrzeganie mieści się w granicach zadań i celów, które prawo wiąże np. z odroczeniem lub przerwą w wykonywaniu kary.

Przypisanie naruszeniu porządku prawnego cechy „rażące” wymaga ustalenia istnienia po stronie skazanego zachowania, które cechuje znaczny ładunek pejoratywności, albowiem „rażący” to: „1. «rzucający się w oczy», 2. «o ujemnych cechach, zjawiskach itp.: wyraźny, bardzo duży»”³⁵. Chodzi więc o takie zachowanie, które charakteryzuje uporczywość, duże nasilenie złej woli itp.³⁶, ale i również wysoki stopień szkodliwości społecznej³⁷.

Jakie zatem sytuacje mogą warunkować odwołanie odroczenia z uwagi na omawianą przesłankę?

Niewątpliwie będzie to popełnienie umyślnego przestępstwa, za które orzeczono karę bezwzględną pozbawienia wolności³⁸. Będą to również takie zachowania, kwalifikowane jako uchylanie się od wykonania nałożonych powinności czy realizacji zadań wynikających z celu odroczenia, które skazany, pomimo istnienia obiektywnych możliwości, nie realizuje, co świadczy o prezentowaniu przez niego negatywnego stosunku psychicznego do ciążących na nim obowiązków³⁹.

Z powyższego wynika, że o ile fakt naruszenia porządku prawnego nie zostanie potwierdzony prawomocnym orzeczeniem sądu, stwierdzenie wystąpienia analizowanej przesłanki musi być poprzedzone dogłębną analizą okoliczności towarzyszących zachowaniu skazanego, skali jego nastawienia psychicznego, a wreszcie permanentności takich zachowań czy sposobu przestrzegania ich przez społeczeństwo. Przeprowadzona analiza musi odpo-

---

³⁴ Zob. np. S. Strycharz, *Pojęcie porządku prawnego w kodeksie karnym*, „Nowe Prawo” 1970, nr 6, s. 853; J. Skupiński, *Rażące naruszenie porządku prawnego jako podstawa odwołania środka probacyjnego*, w: *Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu*, red. A. Michalska-Warrias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger, Lublin 2011, s. 317; G. Wiciński, *Postępowania incydentalne...*, s. 219–220.

³⁵ Hasło „rażący” w *Słowniku języka polskiego PWN*, dostępnym na stronie: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/ra%C5%BC%C4%85cy.html>, dostęp: 11.09.2020.

³⁶ Zob. G. Wiciński, *Postępowania incydentalne...*, s. 219.

³⁷ K. Postulski, *Odwołanie odroczenia...*, s. 10.

³⁸ G. Wiciński, *Postępowania incydentalne...*, s. 218.

³⁹ *Ibidem*, s. 219 i powołana tam uchwała SN z dnia 12.12.1995 r., IKZP 35/95, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1996, nr 1–2, poz. 2.

wiedzieć na pytanie, czy zachowanie miało charakter epizodyczny, czy też stanowi dowód uzasadniający twierdzenie, że pozytywna prognoza kryminologiczna okazała się nietrafna⁴⁰. Ten ostatni przypadek może uzasadniać odwołanie odroczenia.

1.5. Niewykonywanie obowiązków określonych w art. 151 § 4 k.k.w.

Katalog tytułowych obowiązków obejmuje: podjęcie starań o znalezienie pracy zarobkowej, zgłaszanie się do wskazanej jednostki Policji w określonych odstępach czasu lub poddanie się odpowiedniemu leczeniu lub rehabilitacji, oddziaływaniom terapeutycznym czy uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Omawiana przesłanka ma zastosowanie o tyle, o ile sąd nałożył na skazanego którąkolwiek z ww. powinności. Dotyczy jedynie odroczenia fakultatywnego, za czym przemawiają jednoznaczne wyniki wykładni systemowej, bowiem przepis statuujący możliwość nałożenia obowiązków zamieszczony został w art. 151 k.k.w., regulującym przesłanki odroczenia fakultatywnego.

Przytoczony katalog ma charakter zamknięty, przy czym sąd może nałożyć na skazanego jeden, kilka lub wszystkie obowiązki jednocześnie, aczkolwiek w praktyce ostatnia sytuacja będzie zapewne nader rzadka. Należy bowiem pamiętać, że odroczenie ma charakter celowy, a osiągnięcie tego celu musi determinować wybór przez sąd środków oddziaływania na skazanego⁴¹.

Zważywszy na fakt, że komentowanym obowiązkom, tak doktryna prawa karnego wykonawczego jak i orzecznictwo, w tym i najwyższej instancji sądowej, nie poświęcają w ogóle lub należytej uwagi, dalsze rozważania będą ogniskowały się na wypełnieniu sygnalizowanej tu luki⁴². Ich zakres, ograniczony do najistotniejszych kwestii z nimi związanych,

---

⁴⁰ Zob. W. Kotowski, B. Kurzępa, *Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 12.05.2010 r., II AKzw 188/101*, „Probacja” 2011, nr 3, s. 149–150.

⁴¹ Zob. K. Mrozek, *Fakultatywna podstawa odroczenia wykonania kary w kodyfikacji karnej z 1997 roku*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, t. LIV AUWr No 3969, red. T. Kalisz, A. Kwieciński, Wrocław 2019, s. 135.

⁴² Zob. przykładowo: K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 722–723; S. Lelental, *op. cit.*, *Komentarz do art. 151 k.k.w.*, Legalis teza I, 2; J. Potulski, *op. cit.*, *Komentarz do art. 151 k.k.w.*, Legalis teza I–III.

został zdeterminowany zarówno przedmiotem, jak i ramami redakcyjnymi opracowania.

1.5.1. Podjęcie starań o znalezienie pracy zarobkowej

Jako pierwszy⁴³ został wyartykułowany obowiązek podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej. Już na wstępie jawi się pytanie o praktyczne możliwości skutecznego działania skazanego na tym polu (bez wsparcia np. ze strony kuratora sądowego) jak i weryfikacji przez sąd wykonywania przez niego rzeczowego obowiązku. Niewątpliwie, przy takiej formule powinności, podstawą pozytywnej oceny jej realizacji będzie efekt finalny w postaci znalezienia pracy (aczkolwiek ustawodawca tego nie wymaga – zob. uwagi niżej), ale i intensywność oraz kreatywność podejmowanych działań. W tym zakresie pomocne mogą okazać się zaświadczenia o zatrudnieniu lub bezskutecznym podjęciu próby zdobycia pracy, to drugie wystawione przez PUP i ewentualnie pracodawców, do których skazany zgłosił się, deklarując zamiar podjęcia zatrudnienia.

Omawiany obowiązek spełnia dwojaką rolę: wychowawczą i zapobiegawczą⁴⁴. Ta pierwsza sprowadza się do tego, że posiadanie pracy porządkuje i stabilizuje życie tak skazanego jak i jego rodziny, kształtując u sprawcy zachowania prospołeczne. Druga wyraża się w przekonaniu, że dotychczasowy tryb życia sprawcy, którego cechowało lekceważenie obowiązków społecznych, pracy lub nauki, doprowadził go do degradacji społecznej, alienacji i legł u podstaw popełniania przestępstw.

Zważywszy na fakt, że w roli, jaką spełnia ten obowiązek, widzieć należy cel jego nakładania, sąd stosując go musi baczyć, by było możliwe osiągnięcie efektu finalnego w postaci znalezienia pracy. Trudno bowiem przyjąć, że zobowiązanie do aktywizacji skazanego miałoby służyć jedynie podjęciu pozorowanych działań zmierzających do rzekomego pozyskania zatrudnienia. Oznacza to, że sąd przed podjęciem decyzji, powinien uwzględnić takie elementy, jak np.: możliwości lokalne rynku pracy, przygotowanie i doświadczenie zawodowe skazanego, jego wiek, stan zdrowia itp. gwarantujące efektywność podejmowanych działań.

---

⁴³ Nie należy przywiązywać żadnej wagi do sekwencji wymienionych obowiązków; określenie obowiązku jako pierwszego nie oznacza, że jest on „ważniejszy” od przewidzianych w dalszej kolejności.

⁴⁴ S. Hypś, *Komentarz do art. 72 k.k.*, w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 6, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019, Legalis teza II, 4.

Nałożenie wspomnianego obowiązku będzie celowe w przypadku odroczenia wykonania kary z uwagi na konieczność sprawowania osobistej opieki nad członkiem rodziny w sytuacji, gdy, np. skazany „dobry fachowiec” nie świadczy pracy zarobkowej pomimo możliwości, jakie daje mu rynek lokalny, albowiem, jak deklaruje, „nie jest mu to potrzebne”, a sytuacja materialna rodziny jest daleka, od powiedzmy dobrej. Z pola widzenia sądu nie może przy tym umykać odpowiedź na pytanie, czy skazany będzie w stanie połączyć pracę z wykonywaniem obowiązku opieki. Negatywna odpowiedź na postawione pytanie musi skutkować odstąpieniem od zastosowania omawianego obowiązku.

1.5.2. Obowiązek zgłaszania się do jednostki Policji w określonym przez sąd czasie

Tytułowy obowiązek przypomina ten, jaki może być nałożony na podejrzanego/oskarżonego w ramach środka zapobiegawczego w postaci dozoru Policji (zob. art. 275 § 1 i 2 k.p.k.). Niewątpliwie podstawową jego funkcją jest z jednej strony pozostawienie skazanego do dyspozycji sądu, co umożliwi weryfikację jego zachowania pod kątem realizacji zakładanego celu odroczenia, z drugiej zaś, uświadomienie skazanemu, że jego pobyt na wolności nie ma charakteru bezwzględnego, w takim sensie, że podlega kontroli sądu za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji.

Ustawa nie określa zasad, w myśl których miałyby nastąpić wyznaczenie jednostki Policji, do której skazany powinien zgłaszać się, jak i regularności realizacji tego obowiązku, pozostawiając tę kwestię do uznania sądu.

Jeżeli chodzi o pierwsze zagadnienie. Poza jakąkolwiek dyskusją należy przyjąć, że sąd powinien wyznaczyć jednostkę położoną w miejscowości, w której przebywa skazany, a jeżeli takiej nie ma, jak najbliższej miejsca jego pobytu. Jeżeli chodzi o periodyzację obowiązku stawiennictwa, to ustalając ją, poza koniecznością uwzględnienia takich elementów, jak: charakter popełnionego przestępstwa, stan zdrowia skazanego, w tym jego uzależnienie od substancji psychoaktywnych, rodzaj i charakter ciążących na nim obowiązków, w tym i zawodowych, zasobność jego portfela, sąd powinien mieć na uwadze okres udzielonego odroczenia. Może okazać się bowiem, że nałożenie obowiązku stawiennictwa raz w tygodniu, będzie wystarczające do realizacji celu nałożonego obowiązku, przy odroczeniu na miesiąc, ale już będzie zbyt nadmierne w przypadku odroczenia na

okres kilku miesięcy. Konkretyzacja tego obowiązku przez wskazanie np. dni tygodnia i odstępów między nimi, w tym i przedziałów czasowych w ciągu dnia, każdorazowo powinna wynikać z postanowienia⁴⁵.

Przykładowe rozstrzygnięcie w tym zakresie może przybrać następującą formułę: „zobowiązuje skazanego (...) do stawienia co 2 (dwa) tygodnie w poniedziałek, w godzinach od 15.00 do 18.00 w KPP w (...), pierwsze w dniu (...)”.

Ustawa nie statuuje zarówno po stronie sądu obowiązku przesłania odpisu postanowienia właściwej jednostce Policji, jak i po stronie Policji obowiązku informowania sądu o sposobie realizacji obowiązku, w tym i o uchyłaniu się skazanego od nałożonej powinności. Nie czyni tego również, aczkolwiek istnienie tych obowiązków nie może budzić wątpliwości, rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych⁴⁶ (zwany dalej Regulaminem).

Kiedy zatem właściwe będzie posłużenie się omawianym obowiązkiem? Z całą pewnością uzasadnia go podejrzenie możliwości uchyłania się przez skazanego od wykonania wyroku poprzez chociażby zmianę miejsca pobytu lub skutek uzależnienia skazanego od substancji psychoaktywnych, czyli ogólnie rzecz ujmując, podejrzenie bezprawnego oddziaływania na prawidłowy bieg postępowania wykonawczego.

1.5.3. Obowiązki podjęcia odpowiedniego leczenia, rehabilitacji, poddania się oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych

Spośród możliwych do nałożenia na skazanego obowiązków, powinność podjęcia odpowiedniego leczenia⁴⁷ lub rehabilitacji⁴⁸, poddania się

---

⁴⁵ Zob. J. Kosonoga, *Komentarz do art. 275 k.p.k.*, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 32, red. J. Skorupka, Warszawa 2020, Legalis teza 17.

⁴⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. 2019, poz. 1141).

⁴⁷ Według Słownika języka polskiego PWN „leczenie” dzieli się na leczenie klimatyczne „leczenie wykorzystujące właściwości klimatyczne jakiegoś obszaru”; leczenie objawowe „usuwanie i łagodzenie objawów choroby” i leczenie przyczynowe „usuwanie zasadniczej przyczyny choroby” – <https://sjp.pwn.pl/slowniki/leczenie.html>, dostęp: 10.09.2020. W omawianym przepisie zapewne chodzi ustawodawcy o leczenie przyczynowe.

⁴⁸ *Słownik języka polskiego PWN* definiuje „rehabilitację” jako m.in. „przystosowanie do normalnego życia w społeczeństwie osób, które utraciły sprawność fizyczną lub psychiczną bądź mają wady wrodzone” – <https://sjp.pwn.pl/sjp/rehabilitacja;2514620.html>, dostęp: 10.09.2020.

oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych najbardziej ingerują w sferę praw i wolności skazanego, w tym i jego „podmiotowość i autonomię woli”⁴⁹.

Na pierwszy rzut oka, logika nakazuje przyjęcie założenia, że nałożenie obowiązku podjęcia leczenia lub rehabilitacji będzie zasadne w przypadku odroczenia wykonania kary ze względów zdrowotnych. Nic bardziej mylnego. Zasadnie bowiem w literaturze przedmiotu przyjmuje się⁵⁰, że w tym przypadku po pierwsze, mija się z celem nakładanie obowiązku poddania się leczeniu, w tym i zdaniem autora niniejszego opracowania, poddania się zabiegom rehabilitacyjnym⁵¹, albowiem realizacja tych obowiązków wynika z samej istoty podstawy odroczenia. Po drugie zaś, jeżeli odroczone wykonanie kary z uwagi na względy zdrowotne, to bezczynność sprawcy w zakresie podjęcia starań o poprawę zdrowia jest sankcjonowana możliwością odwołania odroczenia. Autor przytoczonego poglądu podaje w wątpliwość również celowość stosowania pozostałych obowiązków w postaci: poddania się zabiegom rehabilitacyjnym, oddziaływaniu terapeutycznemu i uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych. W uzasadnieniu wskazuje, że po pierwsze, przy założeniu, że problemy zdrowotne skazanego umożliwiają realizację ww. obowiązków, należałoby baczyć, by zbyt duże obciążenie nimi nie niweczyło realizacji podstawowego celu, który legł u podstaw udzielenia przerwy. Po drugie, akcentuje problem w postaci znacznego oddalenia miejsca pobytu skazanego od najbliższego ośrodka terapii lub korekcyjno-edukacyjnego oraz związanych z tym kosztów dojazdu i możliwości ich pokrycia przez skazanego⁵².

Trudno nie zgodzić się z przedstawioną wyżej argumentacją, aczkolwiek należy przyjąć założenie (a tego Autor w to wierzy), że sądy (w osobie sędziów) *de lege lata* przy wyborze metod oddziaływania na skazanego kierują się w względami pragmatycznymi, wszak ustawodawca dopuszcza możliwość zastosowania omawianych środków, nie zaś nakłada na sąd powinność ich stosowania.

---

⁴⁹ Tak słusznie J. Skupiński, J. Mierzwińska-Lorencka, *Komentarz do art. 72 k.k.*, w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 25, red. R. Stefański, Warszawa 2020, Legalis teza VIII,1.

⁵⁰ G. Wiciński, *Nowe unormowania dotyczące instytucji przerwy wykonania kary pozbawienia wolności*, w: *Zmiany w prawie karnym wykonawczym w latach 2009–2014*, red. A. Kwieciński, Warszawa 2014, s. 52. Wszakże Autor ten swoje uwagi odnosi do podstaw udzielenia przerwy, nie istnieją jednak przeszkody, by wykorzystać je na potrzeby niniejszego opracowania.

⁵¹ Por. G. Wiciński, *ibidem*, który konieczność poddania się rehabilitacji traktuje na równi z pozostałymi obowiązkami.

⁵² *Ibidem*.

Nałożenie obowiązku podjęcia leczenia lub rehabilitacji zdaje się być zasadne np. wówczas, gdy u sprawcy, uzależnionego od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych, wystąpiły deficyty tak w sferze zdrowia fizycznego jak i psychicznego, a ów problem nie stanowi podstawy odroczenia wykonania kary.

Co do pojęcia „terapia”, jest ono rozumiane jako „określony sposób leczenia za pomocą leków lub zabiegów”⁵³. W komentowanym przepisie chodzi o terapię w znaczeniu przede wszystkim oddziaływań leczniczych, nie mających charakteru medycznego. Przemawia za tym fakt, że synonimem wyrażenia „terapia” jest „leczenie”, o którym ustawodawca wspomina już wcześniej⁵⁴. Wychodząc zatem z założenia racjonalności ustawodawcy i mając na uwadze zakaz wykładni *per non est*, trudno przyjąć, by dwóm różnym zwrotom, przypisał to samo znaczenie normatywne. Pod pojęciem terapii kryją się zatem wszelkie formy oddziaływania na skazanego o charakterze leczniczym, pozbawione charakteru medycznego, a także o charakterze wychowawczym czy readaptacyjnym, zmierzające do kształtowania u niego pożądaných postaw prospołecznych⁵⁵.

Poddanie skazanego oddziaływaniom terapeutycznym może przybrać wieloraką formę. Może to być zobowiązanie do podjęcia terapii od uzależnienia, psychoterapii (np. psychoanalitycznej, psychodynamicznej, poznawczo-behawioralnej, Gestalta, humanistycznej)⁵⁶, ale i również psychoedukacji⁵⁷. Ta ostatnia nie ma charakteru leczniczego.

---

⁵³ *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/rehabilitacja;2514620.html>, dostęp: 10.09.2020.

⁵⁴ Synonim.NET, <https://synonim.net/synonim/terapia>, dostęp: 10.09.2020.

⁵⁵ Pojęcie readaptacji społecznej skazanego rozumiane jest jako ponowne przystosowanie do czynnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie, w tym i do wykonywania pracy zawodowej. Readaptacja społeczna skazanych ma zatem na celu ich przysposobienie do odpowiedzialnego życia w społeczeństwie, nauczenie spędzania czasu wolnego czy zapobieganie powstawaniu patologii społecznych, a także kształcenie u skazanych umiejętności pełnienia akceptowanych społecznie ról oraz przeciwdziałanie poczuciu wykluczenia i potępienia społecznego – A. Kieszkowska, *Problemy readaptacyjne osób opuszczających placówki resocjalizacyjne*, „Probacja” 2009, nr 2, s. 99.

⁵⁶ Zob. www.psychoterapeuci.pl/jaka-psychoterapia, dostęp: 10.09.2020. Pojęcie to definiowane jest jako „specjalistyczne metody oddziaływania psychologicznego, które prowadzą do trwałej zmiany w funkcjonowaniu ludzi wykazujących zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania o charakterze psychogennym, np. nerwicowe i psychosomatyczne, osobowości, a także uzależnienia” – Encyklopedia PWN, definicja dostępna na stronie <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/psychoterapia;3964185.html>, dostęp 10.09.2020.

⁵⁷ „Psychoedukacja jest umacniającym (*empowering*) treningiem pacjenta, którego celem jest promowanie świadomości i postawy proaktywnej, dostarczanie narzędzi do obcho-

Przedmiotowe oddziaływania są pomocne m.in. w procesie wspomaganego funkcjonowania osób uzależnionych, ze stwierdzoną niepełnosprawnością, przewlekłymi chorobami somatycznymi czy zaburzeniami psychicznymi. Stanowią one bowiem istotny czynnik dopełniający proces rehabilitacji oraz leczenia⁵⁸. Ich nałożenie będzie zatem zasadne wobec sprawców dotkniętych ww. deficytami, którym odroczone wykonanie kary pozbawienia wolności.

Charakteru zarówno leczniczego, jak i rehabilitacyjnego pozbawione są oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, zorientowane na wywołanie u sprawcy zmiany prezentowanych przez niego postaw⁵⁹.

Wyrażenie to zostało użyte w art. 4 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁶⁰, aczkolwiek akt ten nie definiuje tego pojęcia. Nie określa go również wydane na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 5 ustawy rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne⁶¹. Wskazuje natomiast cele tych od-

---

dzenia się, radzenia sobie i życia z przewlekłą chorobą (...) i zmiana zachowań oraz nastawień związanych z chorobą. (...)”, cyt. definicja zaproponowana przez Francesca Coloma, dostępna jest na stronie <https://www.centrumdobrejterapii.pl/materialy/psychoedukacja-znaczenie-w-leczeniu-zaburzen-psychicznych>, dostęp: 10.09.2020.

⁵⁸ Tak np. P. Majewicz, *Psychoedukacja w procesie rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2017, t. XXXVI, z. 2, red. Z. Palak, A. Pawlak-Kindler; E. Szcześniak, *Proces psychoterapii indywidualnej i grupowej w leczeniu uzależnień*, *Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość*, t. VIII, 2011.

⁵⁹ Zob. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, s. 6, dostępne na stronie bip.kprm.gov.pl/download.php?s=75&id=12668, dostęp: 10.09.2020. Tak też R.A. Stefański, *Nowe środki probacyjne*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 4, s. 25.

⁶⁰ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020, poz. 218 t.j.). Po myśli tego przepisu, przewidziane w ustawie środki, mające na celu zapobieganie kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, stosuje się wobec osób używających przemocy w rodzinie.

⁶¹ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. 2011, poz. 259).

działywań (§ 4), ich adresatów (§ 5) oraz osoby uprawnione do prowadzenia tego typu oddziaływań (§ 9).

Poza sporem pozostaje fakt braku definicji legalnej oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Nie wdając się przy tym w szczegółowe rozważania, zauważyć należy, że przepis art. 151 k.k.w. statuuje obowiązek „uczestnictwa w programach (podkreślenie własne J.T.) korekcyjno-edukacyjnych”⁶². Ich istotę pozwalają zrozumieć wytyczne do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, stanowiące załącznik nr 2 do nieobowiązującej już uchwały Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 r. w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie⁶³.

Nałożenie omawianego obowiązku będzie zasadne w przypadku skazania sprawcy za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia i nie tylko w przypadku, gdy było ono skierowane przeciwko członkowi rodziny.

Konieczność nałożenia wyspecyfikowanych wyżej obowiązków musi wynikać z okoliczności sprawy, a podjęcie decyzji tak co do ich przedmiotu jak i formy, winno być z reguły poprzedzone opinią biegłego (biegłych)⁶⁴. Pozostając przy problematyce określenia formy obowiązku, na

⁶² Zob. art. 72 § 1 pkt 6b. k.k., który stanowi „o uczestnictwie w oddziaływaniach (podkreślenie własne J.T.) korekcyjno-edukacyjnych”.

⁶³ Wytyczne dostępne są na stronie http://www.pcpr.info/program_przeciwdzialania_przemocy, dostęp: 11.09.2020. Określają one: różne modele programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy, podstawowe założenia tych programów i podstawowe elementy modelu tych programów. W przedmiotowych wytycznych czytamy, że „Oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinny być prowadzone w formie programów działań psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych, ukierunkowanych na taką zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc, która zmniejszy ryzyko dalszego stosowania przez nie przemocy oraz zwiększy ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie”. Zob. również art. 6 ust. 4 pkt 2 i ust. 6 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020, poz. 218 t.j.) a także *Informator dla sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych dotyczący przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wyd. 2*, Warszawa 2014, gdzie na s. 131 wskazane są podmioty, najczęściej realizujące przedmiotowe programy. Zob. także załącznik – Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014–2020 do uchwały nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014–2020 (M.P. z 2014 r. poz. 445), s. 31–32 określający mechanizm powiadamiania sądów i prokuratur o placówkach funkcjonujących na terenie ich właściwości, w których realizowane są ww. programy.

⁶⁴ J. Skupiński, J. Mierzwińska-Lorencka, *op. cit.*, *Komentarz do art. 72 k.k.*, Legalis teza VIII, 1. Zob. również R. Kulma, *Efektywność wykonania orzeczeń sądowych o obowiązku podjęcia leczenia odwykowego*, „Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie” 2009, t. 9, nr 2, s. 330.

akceptację zasługuje pogląd, że omawiane powinności mogą być realizowane wyłącznie w warunkach ambulatoryjnych; ich orzeczenie w trybie stacjonarnym byłoby niczym innym, jak pozbawieniem wolności, które wszak zgodnie z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP może nastąpić wyłącznie na zasadach i w trybie określonym ustawą⁶⁵.

Przed podjęciem indywidualnej decyzji w sprawie sąd powinien mieć w polu widzenia okoliczności *stricto* podmiotowe, a więc dotyczące osoby konkretnego skazanego jak i towarzyszące popełnieniu czynu; zdarzenia, które zaistniały już po skazaniu oraz cel, w jakim udzielono odroczenia. Musi również uwzględnić faktyczne możliwości ich realizacji leżące poza osobą skazanego. Może się bowiem okazać, że w miejscu pobytu skazanego lub też nawet w pobliżu tego miejsca nie ma placówki, w której mógłby podjąć leczenie, terapię lub rehabilitację czy poddać się uczestnictwu w programie korekcyjno-edukacyjnym lub też okres oczekiwania na możliwość ich realizacji byłby zbyt odległy.

Przedstawiona wyżej problematyka, dotycząca pojmowania obowiązków określonych w art. 151 § 4 k.k.w., prowadzi do wniosku, że właściwa ich wykładnia w kontekście podstawy odwołania odroczenia, jaką jest ich niewykonanie, nabiera szczególnego znaczenia. Brak bowiem zrozumienia ich istoty czy możliwych do pojawienia się problemów w trakcie ich realizacji, częstokroć niezależnych od woli skazanego, może w praktyce skutkować nieuprawnionym sięgnięciem przez sędziego po instrument, jakim jest odwołanie odroczenia wykonania kary.

1.5.4. Problemy interpretacyjne

W literaturze przedmiotu zasadnie i zgodnie podnosi się, że z uwagi na fakt używania przez ustawodawcę wyrażenia „niewykonywania”, nie zaś „uchylania się”, odwołanie odroczenia może nastąpić także wówczas, gdy niewykonanie obowiązków nie miało nic wspólnego z istnieniem złej woli po stronie skazanego. Inaczej mówiąc wówczas, gdy tej złej woli przypisać mu nie można⁶⁶. Dowodzi się również zasadnie, że wbrew zasadzie *lege non distinguente*, przesłankę „niewykonanie obowiązków” należy rozu-

---

⁶⁵ Tak J. Skupiński, J. Mierzwińska-Lorencka, *op. cit.*, *Komentarz do art. 72 k.k.*, Legalis teza VIII,1. Zob. również postanowienie SA w Białymstoku z dnia 12.07.2017 r., II AKzW 1010/17, LEX nr 2369648.

⁶⁶ G. Wiciński, *Postępowania incydentalne...*, s. 222–223; S. Lelental, *op. cit.*, *Komentarz do art. 156 k.k.w.*, Legalis teza II, 2; K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 214.

mieć jako przesłankę „uchylania się od wykonywania obowiązków”⁶⁷. Za przyjęciem prezentowanego stanowiska, wbrew wyraźnej woli ustawodawcy, przemawiają względy racjonalne. Posłużmy się przykładem.

Udzielając odroczenia sąd nieroztropnie (o czym niżej) zobowiązał skazanego do podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej. Problem w tym, że uwadze sądu umknął fakt, iż skazany jest właścicielem powieźmy małego gospodarstwa rolnego, z którego dochód stanowi jedyne źródło utrzymania rodziny. Oznacza to, że po pierwsze, skazany realizuje się na polu zawodowym, po drugie, czyni to skutecznie, bo utrzymuje rodzinę. Czy w tej sytuacji „zmuszanie” rolnika do poszukiwania pracy zarobkowej, gdy tą skazany świadczy, pracując na roli, było zasadne? Czy należy odwołać odroczenie, wszak skazany nie wykonuje obowiązku i robi to celowo, bo np. nie ma czasu na poszukiwanie pracy, koncentrując całe siły na prowadzeniu gospodarstwa. Jak uzasadnić, w oparciu o reguły logicznego rozumowania, postanowienie odwołujące odroczenie?

Podany przykład może wydawać się zbyt „wydumany”, oderwany od rzeczywistości. Przywołajmy zatem bardziej prozaiczną sytuację. Skazany uzyskał odroczenie z uwagi na konieczność opieki nad niedołączoną matką. W dacie procedowania świadczył dorywczo pracę zarobkową. Zważywszy na ten fakt oraz jego uzależnienie od alkoholu, sąd zobowiązał go do podjęcia terapii, ale najbliższy ośrodek był położony w mieście, oddalonym o kilkanaście kilometrów. Skazany posiadając środki finansowe podjął terapię, co nie spotkało się z aprobatą pracodawcy, gdyż pracownik utracił cechę dyspozycyjności. Skazany stracił źródło zarobkowania i tym samym możliwość dojeżdżania do ośrodka.

Te przykłady należycie ilustrują konieczność pojmowania omawianej przesłanki tak, jak zaproponowano to w doktrynie, pomimo wyraźnej sprzeczności z jednoznacznymi wynikami wykładni językowej.

⁶⁷ S. Lelental, *op. cit.*, *Komentarz do art. 156 k.k.w.*, Legalis teza II, 2. W orzecznictwie zasadnie przyjmuje się, że niewykonanie obowiązku nie jest tożsame z uchylaniem się od jego wykonania, kiedy to zobowiązany, motywowany negatywnym nastawieniem psychicznym nie wypełnia obowiązku, pomimo obiektywnej możliwości wykonania powinności, tak postanowienie SN z dnia 6.06.1972 r., KRN 122/72, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1972, nr 11, poz. 177. Zob. również uchwałę SN z dnia 29.01.1971 r., VI KZP 26/69, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1971, nr 3, poz. 33; postanowienie SA w Krakowie z dnia 27.10.2005 r., II AKz w 641/05, „Kra-kowskie Zeszyty Sądowe” 2005, nr 11, poz. 34; postanowienia SN z dnia: 28.07.1980 r., V KRN 146/80, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1980, nr 10–11, poz. 82; 07.10.2010 r., V KK 301/10, LEX nr 612941. Pogląd ten akceptuje również doktryna – przykładowo zob. S. Hypś, *op. cit.*, *Komentarz do art. 75 k.k.*, Legalis teza III, 4.

Można oczywiście upierać się przy wykładni językowej przepisu. Oznaczałoby to jednak *de facto* akceptację poglądu o potrzebie różnego traktowania skazanych znajdujących się w podobnej sytuacji, z których jeden otrzymał odroczenie (ma w przyszłości zasilić system penitencjarny), drugi zaś, znajdujący się w systemie probacyjnym (korzysta z warunkowego zawieszenia wykonania kary albo warunkowego przedterminowego zwolnienia) również może zasilić system penitencjarny, albowiem toczy się postępowanie z jego udziałem odpowiednio o zarządzenie wykonania kary czy odwołanie warunkowego zwolnienia. W przypadku pierwszym, skazany może trafić do jednostki penitencjarnej już wskutek stwierdzenia, że nie wykonał obowiązku, nawet nie z własnej winy. W przypadku kategorii drugiej, ustawodawca, statuując przesłanki fakultatywne uchylecia środka probacyjnego, w przywołanych przypadkach wspomina m.in. o uchylaniu się od wykonania nałożonego obowiązku (odpowiednio art. 75 § 2 k.k.⁶⁸ i art. 160 § 3 k.k.w.), wymagając ustalenia negatywnego nastawienia skazanego do powinności nałożonych przez sąd.

Rekapitułując, należy odrzucić wyniki wykładni językowej omawianego przepisu, ponieważ prowadziłyby one do niedopuszczalnych z punktu widzenia społecznego i ekonomicznego rozstrzygnięć, rażąco niesprawiedliwych, a także nie dających się pogodzić z powszechnie akceptowanymi normami moralnymi⁶⁹.

Zamykając tę część rozważań, należy zdecydowanie wyeksponować słuszny i konsekwentnie podnoszony w doktrynie postulat *de lege ferenda* zmiany obowiązującej regulacji przez wprowadzenie w miejsce wyrażenia „niewykonywania obowiązków” zwrotu „uchylania się od wykonywania obowiązków”⁷⁰, pojmowanego jako „zawinione niewykonywanie powinności”⁷¹.

1.5.5. Odwołanie obligatoryjne

Dotychczasowe uwagi koncentrowały się na fakultatywnych podstawach odwołania odroczenia. Dalsze zaś będą ogniskowały się wokół pod-

---

⁶⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2020, poz. 1444 t.j.) – zwana dalej k.k.

⁶⁹ Zob. np. uchwały SN z dnia: 14.10.2004 r., IIICZP37/04, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna” 2005, nr 3, poz. 42 oraz 26.03.2009 r., IKZP35/08, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2009, nr 5, poz. 33.

⁷⁰ Tak G. Wiciński, *Postępowania incydentalne...*, s. 224. *Idem*, *Nowe unormowania...*, s. 54–55.

⁷¹ Zob. J. Skupiński, J. Mierzwińska-Lorencka, *op. cit.*, *Komentarz do art. 75 k.k.*, Legalis teza IV, 2.

stawy obligatoryjnej, najbardziej kontrowersyjnej spośród nich. Wprowadza ją przepis § 3 art. 156 k.k.w., po myśli którego, jeżeli okoliczności określone w § 1 i 2 (ten ostatni dotyczy przerwy) zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, właściwy sąd⁷² odwołuje odroczenie, chyba że „przemawiają przeciwko temu szczególne względy”. Obligatoryjność zastosowania odwołania ma tutaj charakter względny, albowiem w komentowanym przepisie *in fine* zamieszczono klauzulę wyjątkowego wypadku – „chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy”.

Wspomniany wyżej przepis pozostaje w ścisłym związku z przepisem art. 173 k.k.w. i od jego prezentacji należy rozpocząć dalsze rozważania.

Zgodnie z przepisem art. 173 § 2 pkt 6 k.k.w. do obowiązków sądowego kuratora zawodowego należy składanie wniosków m.in. o odroczenie wykonania kary lub jego odwołanie. Tenże, po myśli § 3 powołanej jednostki redakcyjnej, jeżeli wystąpią okoliczności, o których mowa w art. 156 § 1 i 2 lub art. 160 § 3 k.k.w. oraz w art. 68 § 2 lub art. 75 § 2 k.k. może odstąpić od złożenia wniosku, jeżeli przemawiają za tym rodzaj i stopień naruszenia, uzasadniające przekonanie, że pomimo takiego odstąpienia, cele środka związanego z poddaniem skazanego próbie zostaną osiągnięte.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że przytoczony przepis art. 173 § 3 k.k.w. jest dosyć niefortunnie sformułowany, gdyż posługuje się pojęciem „środka związanego z poddaniem skazanego lub sprawcy próbie”, co rzecz jasna nie dotyczy odroczenia. Rzeczony pojęcie odnosi się natomiast niewątpliwie do stanów faktycznych określonych w pozostałych przepisach, tj. w art. 160 § 3 k.k.w., określającym podstawy fakultatywnego odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia; art. 68 § 2 k.k., regulującym podstawy fakultatywnego podjęcia postępowania, uprzednio warunkowo umorzonych i w art. 75 § 2 k.k., dopuszczającym możliwość zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszonej – we wszystkich przypadkach z powodu nagannego zachowania skazanego/sprawcy w okresie próby. Zestawienie podstaw odwołania odroczenia z tymi wskazanymi przy ww. środkach probacyjnych uprawnia do konkluzji, że krzyżują się one jedynie w zakresie, w jakim dotyczą rażącego naruszenia porządku prawnego i niewykonywania/uchylania się przez skazanego/sprawcę od wykonywania nałożonych na niego obowiązków. To z kolei może sugerować takie rozumienie komen-

⁷² Będzie nim sąd, który wykonuje orzeczenie (art. 3 § 1 k.k.w.).

towanego przepisu, po myśli którego kurator jest uprawniony do odstąpienia od złożenia wniosku o odwołanie odroczenia tylko wówczas, gdy skazany w okresie odroczenia rażąco narusza porządek prawny lub nie wykonał obowiązków określonych w art. 151 § 4 k.k.w. Jak zatem może/ powinien postąpić kurator w przypadku stwierdzenia ustania przyczyny, dla której odroczenie zostało udzielone lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia w celu, w jakim zostało ono udzielone?

Wydaje się, że dekodując treść omawianego przepisu, należy odrzucić wyniki wykładni językowej, a opierając się na wykładni celowościowej, przyjąć, że w przypadku odroczenia, w art. 173 § 3 k.k.w. chodzi o realizację jego celu w rozumieniu istoty tejże instytucji prawnej. Inaczej mówiąc, gdy kurator stwierdzi zaistnienie jakiegokolwiek podstawy odwołania odroczenia, może odstąpić od złożenia wniosku o jego odwołanie, jeżeli dojdzie do przekonania, że „rodzaj i stopień naruszenia, uzasadniają przekonanie, że pomimo takiego odstąpienia, cele odroczenia zostaną osiągnięte”. Ustalenie to musi być, co oczywiste, poprzedzone chociażby przeprowadzeniem rozmowy ostrzegawczej ze skazanym, w toku której kurator poczyni ustalenia co do przyczyn zachowania skazanego, oceni propozycję usunięcia stanu niezgodnego z prawem i uzyska deklarację skazanego co do planów na przyszłość, pozwalających na uniknięcie sytuacji, w jakiej się znalazł.

W drugiej kolejności plasuje się komentarz, że brak ustawowego obowiązku nawiązania przez skazanego kontaktu z kuratorem sądowym sprawia, że wiedza tego ostatniego na temat zachowania skazanego, poza nielicznymi przypadkami, musi być i jest w praktyce znikomą⁷³. Ten dostrzeżony mankament nie istniałby, gdyby przyjęto rozwiązanie sprowadzające się do poddania skazanego w okresie odroczenia dozorowi kuratora sądowego i zobowiązaniu tego ostatniego do składania wywiadów środowiskowych, których przedmiot i termin złożenia określałby każdorazowo sąd w postanowieniu o odroczeniu.

W literaturze przedmiotu zaprezentowano pogląd (przytoczony już wyżej), że odstąpienie od złożenia wniosku nie wchodzi w rachubę w przypadku ustania przyczyny odroczenia i przerwy, te bowiem mając charakter obiektywny, nie podlegają wartościowaniu przez kuratora⁷⁴. Stanowisko to nie zasługuje na aprobatę, co zilustruje następujący przykład.

Skazanej, osobie samotnej, udzielono odroczenia z uwagi na sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem w wieku, powiedzmy, dwóch lat.

---

⁷³ Uwaga własna autora, poparta praktyką orzecznictwą.

⁷⁴ Zob. L. Osiński, *op. cit.*, s. 646.

Ta nawiązuje znajomość z mężczyzną, który zamieszkuje z nimi. Kurator dochodzi do wniosku, że ów mężczyzna bierze czynny udział w sprawowaniu pieczy nad dzieckiem, a przeto odpadła podstawa odroczenia. Odstępuje od wystąpienia z wnioskiem i udziela upomnienia skazanej. Ta natomiast twierdzi, że nawiązała związek z mężczyzną, albowiem ten po pierwsze podoba się jej, po drugie zaś zarobkuje i dzięki temu stać ją na zakup pozostających dotychczas poza sferą jej marzeń dóbr materialnych. Wskazuje równocześnie na jego wadę w postaci uchylania się od jakiegokolwiek pomocy w pieczy nad dzieckiem.

W pierwszej kolejności należy poczynić pewne uwagi terminologiczne do wyrażen użytych w kazusie. Na ich przedpolu wypada zaznaczyć, że jedną z podstaw fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, po myśli art. 151 § 1 k.k.w., jest samotne sprawowanie opieki nad dzieckiem w wieku do 3 lat.

Pojęcie osoby samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem nie jest zdefiniowane w k.k.w. Z tego powodu brak jest przeszkód, by przy jego interpretacji odwołać się do definicji zawartych w innych aktach prawnych.

Po myśli uchylonego już art. 2 pkt 13 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci⁷⁵, przez osobę samotnie wychowującą dziecko rozumiało się: pannę, kawalera, wdowę, wdowca, osobę pozostającą w separacji orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu, osobę rozwiedzioną, chyba że wychowuje wspólnie co najmniej jedno dziecko z jego rodzicem.

Podobnie w art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych⁷⁶ jest mowa o: pannie, kawalerze, wdowie, wdowcu, rozwódce, rozwodniku, osobie, w stosunku do której orzeczono separację w rozumieniu odrębnych przepisów lub osobie pozostającej w związku małżeńskim, jeżeli jej mąż został pozbawiony praw rodzicielskich lub odbywa karę pozbawienia wolności.

Powyższe regulacje uprawniają do twierdzenia, że w kręgu desygnatów „osoby sprawującej opiekę”, w rozumieniu art. 151 k.k.w. będą mieścić się osoby tworzące rodzinę, ale nie tylko, gdyż zakres podmiotowy omawia-

---

⁷⁵ Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz.U. 2019, poz. 2407 t.j.). Przepis ten został uchylony ustawą z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 924), która weszła w życie 1 lipca 2019 r.

⁷⁶ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 2020, poz. 1426 t.j.).

nego pojęcia, z uwagi na użycie wyrażenia „osoba”⁷⁷, należy pojmować bardzo szeroko. Będzie to zatem każdy człowiek bez względu na podstawę opieki, która może mieć zarówno charakter prawny, jak i faktyczny. Konkluzję należy oczywiście uzupełnić o: po pierwsze stwierdzenie, że opieka ma być sprawowana samotnie oraz – to po drugie – nad dzieckiem w wieku do trzech lat⁷⁸.

Przymiotnik „samotny” definiowany jest jako: „1. «żyjący sam, bez rodziny, przyjaciół», 2. «znajdujący się w określonej sytuacji, w określonym czasie zupełnie sam» (...) samotny ojciec «mężczyzna wychowujący swoje dziecko sam, bez żony», samotna matka «kobieta wychowująca swoje dziecko sama, bez męża»⁷⁹.

Mając powyższe na uwadze, zasadne wydaje się stwierdzenie, że spod pojęcia „samotnego opiekowania się dzieckiem” będą wyłączone sytuacje, w których inna osoba zamieszkująca wspólnie lub też i nie będzie udzielała pomocy przy opiekowaniu się dzieckiem⁸⁰, jeżeli pomoc ta ma charakter stały i polega na wspólnym wychowywaniu dziecka. Sam fakt natomiast wspólnego zamieszkiwania z inną osobą czy doraźna, osobista pomoc ze strony innych osób w procesie wychowania dziecka, w tym i wykonywana przez rodzica posiadającego władzę rodzicielską i prawo kontaktowania się z dzieckiem, a także pomoc o charakterze jedynie pieniężnym (np. płacenie alimentów), nie będą skutkowały utratą statusu osoby samotnie wychowującej dziecko.

Rekapitulując, w omawianym kazusie ocenie będzie podlegała kwestia, czy faktycznie mężczyzna ten jedynie zaspokaja potrzeby matki dziecka, czy też czyniąc to, bierze w sposób stały udział w procesie sprawowania pieczy nad dzieckiem.

Stwierdzenie zaistnienia przesłanek odwołania odroczenia, o ile nie daje, zdaniem kuratora, podstaw do wystąpienia z wnioskiem do sądu, skutkuje koniecznością udzielenia skazanemu pisemnego upomnienia, w którym powinno być zawarte wskazanie co do stwierdzonego naru-

---

⁷⁷ Według *Słownika języka polskiego*, red. W. Doroszewski, pojęcie „osoba” definiowane jest m.in. jako „jednostka ludzka”, dostępny na stronie: <https://sjp.pwn.pl/slovniki/osobe.html>, dostęp 10.09.2020.

⁷⁸ To ostatnie, jako że nie budzi większych wątpliwości, nie będzie przedmiotem dalszych rozważań.

⁷⁹ *Słownik języka polskiego*, *op. cit.*, hasło „samotny”.

⁸⁰ „Opiekować się” to „dbać o kogoś, o coś, sprawować opiekę nad kimś, nad czymś” – *Słownik języka polskiego*, *op. cit.*, hasło „opiekować się”.

szenia wraz z informacją o skutkach niezastosowania się do upomnienia. Jego odpis kurator niezwłocznie przedstawia sądowi (art. 173 § 4 k.k.w.).

Z powyższego wynika, że kurator został wyposażony w instrument oddziaływania na skazanego o charakterze dyscyplinującym, zorientowanego na zaprzestanie podejmowania działań sprzecznych z prawem, w interesującym nas przypadku z istotą odroczenia lub też podjęcia działań, służących realizacji jego celu. Przedstawienie sądowi odpisu upomnienia *de facto* spełnia rolę poinformowania sądu o zaistnieniu podstawy do ewentualnego odwołania odroczenia. Jeżeli sąd podzieli argumentację kuratora co do zaistnienia przesłanki odwołania odroczenia i jednocześnie dostrzeże konieczność jego ewentualnego odwołania, powinien wszcząć postępowanie z urzędu, w przeciwnym wypadku pozostawia upomnienie w aktach sprawy bez nadania mu biegu. Może również *de lege lata*, w trybie art. 14 k.k.w., zlecić przeprowadzenie wywiadu środowiskowego z uwzględnieniem odpowiedzi na pytania, które np. nasunęły się po lekturze upomnienia, a którego wyniki mogą zdeterminować dalsze działania sądu.

W kontekście możliwości wszczęcia postępowania wskutek „wystawienia” upomnienia, rodzi się pytanie o formę, jaką ma przybrać reakcja kuratora, a mianowicie, czy stanowi ona decyzję w rozumieniu art. 7 § 1 k.k.w. Nie wdając się w szczegółowe rozważania, wykraczające poza ramy opracowania, stwierdzić należy, że upomnienie jest decyzją, od której przysługuje skarga do sądu (art. 7 k.k.w.)⁸¹. Argumentem przemawiającym za trafnością tego poglądu jest fakt, że sąd, do którego wiadomości przedstawiane jest upomnienie, nie ma mocy sprawczej zmiany jego treści w przypadku, gdyby okazało się, że ocena zachowania skazanego dokonana przez kuratora, była błędna.

⁸¹ Tak K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 830–831. Autor ten słusznie zauważa, że skazany nie powinien być pozbawiony prawa do przedstawienia kontrargumentacji w odpowiedzi na zarzuty stawiane mu w uzasadnieniu upomnienia, to bowiem ma wpływ na jego pozycję procesową, a w toku kontroli instancyjnej może się nie utrzymać z uwagi na wady merytoryczne lub formalne. Odmiennego zdania jest np. K. Dąbkiewicz, który twierdzi, że pisemne upomnienie nie jest decyzją, albowiem nie posiadając charakteru władczego, ingerującego w sferę praw skazanego, stanowi jedynie polecenie przestrzegania prawa i nałożonych przez sąd obowiązków – zob. K. Dąbkiewicz, *op. cit.*, *Komentarz do art. 156 k.k.w. i art. 173 k.k.w.*, WKP nr 10773, odpowiednio tezy 9 i 13. Pogląd ten nie zasługuje na aprobatę, gdyż u jego podstaw leży błędne założenie, że wystawienie upomnienia nie ingeruje w sferę praw skazanego. Czyni to, ponieważ stawia skazanego w pozycji gorszej, aniżeli ta, w jakiej znajduje się skazany, któremu nie udzielono upomnienia.

Niezastosowanie się do upomnienia, a więc ponowne wystąpienie okoliczności, o których mowa w art. 156 § 1 k.k.w. obliguje kuratora do wystąpienia z wnioskiem o odwołanie odroczenia (art. 173 § 5 k.k.w.), sąd zaś do odwołania odroczenia. Odstąpienie od tej decyzji wymaga, co już wiadomo, wskazania przez sąd, że w sprawie wystąpiły „szczególne względy”.

Przedstawiona analiza prowadzi do wniosku, że w przypadku zaangażowania kuratora w proces kontroli zachowania skazanego, możemy mieć do czynienia ze swoistą „piętrowością” działania. Mianowicie skazany, zdaniem kuratora, zachowuje się w sposób, który uzasadnia udzielenie mu upomnienia. Następnie ponownie postępuje w sposób, który kurator kwalifikuje jako naruszający przepis art. 156 k.k.w. Kieruje wniosek do sądu, przy czym ten może nie podzielić poglądu kuratora albo podzielić go i w zależności od ustaleń odwołać odroczenie lub uznać, że w sprawie zachodzi szczególny przypadek. Po wydaniu decyzji odmownej przez sąd, może na nowo wystąpić okoliczność kwalifikowana przez kuratora, jako naruszająca przepis art. 156 § 1 k.k.w. i teoretycznie cała procedura może przebiec od nowa⁸².

Ustawodawca nie definiuje zakresu pojęcia „szczególne względy”. Jeżeli spojrzymy na synonimy słowa „szczególny” w odniesieniu do „czegoś co nie zdarza się codziennie”, to dojdziemy do wniosku, że będzie to przypadek np.: „niebываły, niecodzienny, nieczęsty, niepospolity, niepowszedni, niepowtarzalny, nietypowy, odosobniony, rzadki, wyjątkowy” itp.⁸³ Tytułem ilustracji – szczególne przypadki będą zachodziły zawsze wtedy, gdy pomimo stwierdzenia faktu naruszenia art. 156 § 1 k.k.w., nie będzie można przypisać winy skazanemu w działaniu lub zaniechaniu, której cechą byłoby istnienie złej woli po jego stronie. Przykłady takich zachowań zostały wyeksponowane wyżej, stąd nie ma potrzeby ich powielania. Kazusy takie będą zachodziły również wówczas, gdy sąd ustali istnienie złej woli po stronie skazanego, ale dojdzie do przekonania o konieczności jego pobytu na wolności, z uwagi np. na zły stan jego zdrowia, gdy skazany deklaruje poddanie się zabiegowi lekarskiemu, od którego się uchylił, zbliża się koniec okresu odroczenia, a sąd ustalił, że charakter i stopień niewykonywania obowiązków nie są znaczące.

---

⁸² Przeciwnego zdania jest K. Postulski, zdaniem którego, brak jest podstaw do przyjęcia dopuszczalności ponownego udzielenia upomnienia w danej sprawie, przy czym Autor ten nie przedstawia żadnej argumentacji na poparcie swojego twierdzenia. Por. K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 829.

⁸³ Zob. słowo „szczególny” <https://synonim.net/synonim/szczeg%C3%B3lny>, dostęp: 11.09.2020.

Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie spotkało się ze słuszną krytyką w literaturze przedmiotu. S. Lelental zasadnie podniósł, że ustawodawca wyposażył kuratora w prawo do decydowania, czy odwołanie odroczenia ma być obligatoryjne, czy fakultatywne, pomimo istnienia tych samych przesłanek do orzekania w tym przedmiocie⁸⁴. Nie zasługuje natomiast na aprobatę pogląd tego Autora, że zestawienie obowiązków wynikających z art. 173 § 2 pkt 6 k.k.w., które jak wiemy, sprowadzają się do składania wniosków m.in. o odroczenie wykonania kary lub odwołanie odroczenia, w kontekście regulacji z art. 173 § 3 k.k.w. stawia kuratora przed dylematem, kiedy udzielić pisemnego upomnienia, a kiedy złożyć wniosek⁸⁵. Ten drugi przepis należy traktować jako dopełnienie pierwszego, otwierające kuratorowi możliwość reakcji na zachowanie skazanego, jeżeli ten dostrzeżę szansę poprawy postawy sprawcy, temu ostatniemu zaś możliwość takiej poprawy – bez konieczności zaangażowania w to sądu, który wszak może podjąć decyzję o odwołaniu odroczenia.

2. Ustanie odroczenia z mocy prawa w trybie art. 156 § 5 w zw. z § 4 k.k.w.⁸⁶

Ustawodawca w komentowanym przepisie statuuje za ledwie jedną przesłankę, skutkującą ustaniem odroczenia z mocy samego prawa. Sytuacja ta wystąpi w przypadku tymczasowego aresztowania skazanego, który korzysta z odroczenia wykonania kary.

Wyniki kwerendy bibliograficznej prowadzą do wniosku, że omawiana przesłanka nie spotkała się ze szczególnym zainteresowaniem tak doktryny jak i orzecznictwa, co inspiruje do przeprowadzenia dogłębnej jej analizy.

Tymczasowe aresztowanie jest jedynym izolacyjnym środkiem zapobiegawczym, którego wykonanie polega na izolacji osoby w areszcie śledczym, co zbliża ten środek do kary pozbawienia wolności. Ograniczenia

⁸⁴ S. Lelental, *op. cit.*, *Komentarz do art. 156 k.k.w.*, Legalis teza II, 5. Zob. również G. Wiśniński, *Nowe unormowania...*, s. 53–57, który swoje rozważania odnosi do odwołania przerwy, aczkolwiek podkreślić należy, że przesłanki odwołania obu instytucji są tożsame.

⁸⁵ Zob. S. Lelental, *ibidem*, Legalis teza II, 7.

⁸⁶ Przepis ten brzmi „§ 4. Jeżeli w czasie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności skazany został tymczasowo aresztowany, kara pozbawienia wolności, której odbywanie zostało przerwane, podlega wykonaniu z mocy prawa. § 5. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio do odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, z tym że w wypadku odroczenia sąd bezzwłocznie kieruje orzeczenie do wykonania”.

jakim podlega tymczasowo aresztowany są jednak dalej idące niż te, które wynikają z wykonywania kary pozbawienia wolności, co, jak zasadnie przyjmuje się w doktrynie, pozwala na konstatację, że jest ono „najbardziej dolegliwym rodzajem legalnego pozbawienia wolności”⁸⁷.

Stosowanie tymczasowego aresztowania jest zarezerwowane do wyłącznej kompetencji sądu (art. 250 § 1 k.p.k.), przy czym ustawodawca, formułując przesłanki jego używania, przyporządkowuje je do dwóch kategorii. Pierwszą stanowią przesłanki ogólne, określone w art. 249 § 1 k.p.k. Drugą, podstawy szczególne, określone w art. 258 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.

Problematyka podstaw tymczasowego aresztowania wykracza poza ramy opracowania, stąd poprzestanie jedynie na przytoczeniu ww. jednostek redakcyjnych, wyczerpuje przedmiot dalszych rozważań w tym zakresie. Te zaś skoncentrują się wokół tzw. negatywnych podstaw tymczasowego aresztowania⁸⁸.

Dzieli się one na dwie kategorie. Do pierwszej – podmiotowej – o charakterze względnym, zaliczamy m.in. sytuacje, w których stosowanie tymczasowego aresztowania spowodowałoby dla życia lub zdrowia oskarżonego (podejrzanego) poważne niebezpieczeństwo lub pociągałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla niego lub jego najbliższej rodziny (art. 259 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.). Do drugiej – przedmiotowej – o charakterze bezwzględnym, zaliczymy te, które związane są z prognozowanym wymiarem orzeczonej w sprawie kary (§ 2) czy też ustawowym zagrożeniem za zarzucane przestępstwo (§ 3).

Z problematyką odroczenia wykonania kary związane są ww. przesłanki podmiotowe, co rodzi ten skutek, że przesłanki przedmiotowe pozostaną poza sferą dalszych dociekań.

Już na pierwszy rzut oka widać, że przesłanka w postaci „poważnego niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia” jest zbliżona do przesłanki obligatoryjnego odroczenia wykonania kary, które po myśli art. 150 k.k.w. stosowane jest wówczas, jeżeli umieszczenie skazanego w zakładzie karnym może zagrażać jego życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo⁸⁹.

---

⁸⁷ J. Kosonoga, *Tymczasowe aresztowanie i jego wolnościowa alternatywa w postępowaniu karnym (na tle wybranych danych statystycznych)*, w: *Alternatywy pozbawienia wolności w polskiej polityce karnej*, red. nauk. J. Jakubowska-Hara, J. Skupiński, Warszawa 2009, s. 271.

⁸⁸ Zob. T. Boratyńska, *Komentarz do art. 259 k.p.k.*, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 8, red. A. Sakowicz, Warszawa 2018, Legalis teza I, 1 i następne.

⁸⁹ W orzecznictwie SN przyjęto, że przesłanka ta aktualizuje się w sytuacji, w której charakter schorzenia lub zakres uszkodzenia ciała są tego rodzaju, że z uwagi na brak moż-

Druga przesłanka podmiotowa w postaci „wyjątkowo ciężkich skutków dla oskarżonego lub jego najbliższej rodziny” rodzi skojarzenie z przesłanką fakultatywnego odroczenia wykonania kary, od której różni się tym, że przymiotnik „ciężki” poprzedzono przysłówkiem „wyjątkowo”, a krąg osób bliskich oskarżonego (podejrzanego) ograniczono do najbliższej rodziny. Jakie to będą zatem stany warunkujące odstępianie od tymczasowego aresztowania? Otóż takie, które z reguły zagrażają egzystencji osób uprawnionych, nie zaś inne, mniej doniosłe niedogodności bytowe lub emocjonalne⁹⁰.

Z powyższego zestawienia wynika, że ustawodawca wśród negatywnych przesłanek podmiotowych nie wyodrębnił ciąży kobiety. Stan ten bowiem nie stanowi przeciwwskazań do osadzenia w jednostce penitencjarnej⁹¹. Mało tego, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepis art. 259 § 1

---

liwości skutecznej pomocy medycznej w warunkach izolacji więziennej lub co najmniej znacznego utrudnienia w realizacji zalecanej metody leczenia, osiągnięcie stanu warunkującego uniknięcie ww. niebezpieczeństwa w warunkach izolacji jest niemożliwe – zob. postanowienie SN z dnia 21.02.1995 r., WZ 35/95, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1995, nr 7–8, poz. 52. Jej wyjątkowość potęgują przepisy art. 260 § 1 k.p.k. i art. 213 § 1 k.k.w. Ten pierwszy stanowi, że jeżeli stan zdrowia oskarżonego (podejrzanego) tego wymaga, tymczasowe aresztowanie może być wykonywane tylko w postaci umieszczenia w odpowiednim zakładzie leczniczym, w tym i w zakładzie psychiatrycznym. Drugi zaś dopuszcza możliwość, w sytuacjach określonych w k.p.k., stosowania tymczasowego aresztowania poza aresztem śledczym, w podmiocie leczniczym w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej wskazanym przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje i na warunkach przez tenże organ określonych. Należy przy tym zauważyć, że w oparciu o delegację ustawową zawartą w § 2 art. 260 k.p.k. Minister Sprawiedliwości wydał w dniu 16 czerwca 2015 r. rozporządzenie w sprawie wykazu zakładów leczniczych, w tym psychiatrycznych, przeznaczonych do wykonywania tymczasowego aresztowania oraz warunków zabezpieczenia tych zakładów, z dnia 7 lutego 2019 r. (Dz.U. 2019, poz. 349 t.j.) zawierające, w postaci załącznika, wykaz zakładów leczniczych, w tym psychiatrycznych, przeznaczonych do wykonywania tymczasowego aresztowania stosowanego wobec osób, których stan zdrowia wymaga umieszczenia w takim zakładzie oraz warunki ich zabezpieczenia.

⁹⁰ Zob. postanowienia SA w Krakowie z dnia: 12.12.1996 r., II Akz 508/96, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1996, nr 11–12, poz. 35 i 10.12.1997 r., II Akz 280/97, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1997, nr 11–12, poz. 60.

⁹¹ Zgodnie z przepisem § 35 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz.U. 2020, poz. 869 t.j.), w wypadku przyjęcia do jednostki penitencjarnej m.in. kobiety od 28. tygodnia ciąży, zapewnia się jej natychmiast odpowiednią opiekę medyczną.

k.p.k. w zakresie, w jakim nie statuuje omawianej przesłanki, jest zgodny z art. 18 i 68 ust. 3 Konstytucji⁹², podobnie jak i przepis art. 260 k.p.k.⁹³

Pozostawiając poza obszarem zainteresowania przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania, zastanowić należy się nad odpowiedzią na pytanie – od kiedy biegnie rzeczony środek? Odpowiedź na postawione pytanie nabiera szczególnego znaczenia w kontekście skutków, jakie niesie tymczasowe aresztowanie na bieg odroczenia, a wyrażając się bardziej precyzyjnie, na jego ustanie.

Zgodnie z art. 251 § 2 zd. 1 k.p.k. w postanowieniu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania należy określić czas jego trwania, a ponadto oznaczyć termin, do którego aresztowanie ma trwać. Z przepisem tym koresponduje § 321 ust. 1 Regulaminu, po myśli którego, w postanowieniu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania należy ponadto wskazać datę i godzinę rzeczywistego pozbawienia wolności. Taki wymóg nie istnieje w przypadku zastosowania tymczasowego aresztowania wobec osoby już pozbawionej wolności w zakładzie karnym lub areszcie śledczym (ust. 3).

Pomijając sytuację, kiedy osoba przebywa w jednostce penitencjarnej, tymczasowe aresztowanie poprzedzone jest zatrzymaniem, które z mocy art. 265 k.p.k. otwiera bieg jego okresu. Oznacza to, że nie data wydania postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, a moment zatrzymania determinuje początek biegu okresu stosowania środka izolacyjnego⁹⁴. Reguła ta obowiązuje również, gdy zatrzymanie nastąpiło za granicą (zob. art. 598 § 2 k.p.k.). Data ta musi być stwierdzona postanowieniem sądu. Sprawa komplikuje się w przypadku, gdy zastosowano tymczasowe aresztowanie wobec osoby, która odbywa karę pozbawienia wolności. W tej sytuacji czas trwania tymczasowego aresztowania liczy się od dnia wpływu postanowienia wraz z nakazem przyjęcia do jednostki, w której pozostaje ta osoba⁹⁵. Z reguły będzie to data wydania postanowienia i jego doręczenia skazanemu, którego sąd, przed zastosowaniem tymczasowego aresztowania ma obowiązek wysłuchania (art. 249 § 3 k.p.k.). Z reguły, gdyż odpis postano-

---

⁹² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁹³ Wyrok TK z dnia 22.07.2008 r., K24/07, „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego” 2008, nr 6, poz. 110. Odnotować należy fakt, że stanowisko Trybunału nie było jednoznaczne – zgłoszono dwa zdania odrębne.

⁹⁴ J. Skorupka, *Komentarz do art. 265 k.p.k.*, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 32, red. J. Skorupka, Warszawa 2020, Legalis teza 1.

⁹⁵ Postanowienie SN – Izba Wojskowa z dnia 17.03.2008 r., WO 3/08, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2008, nr 1, poz. 682.

wienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wraz z nakazem przyjęcia należy doręczyć funkcjonariuszom konwojującym tymczasowo aresztowanego wraz z nakazem doprowadzenia go do aresztu śledczego (§ 322 Regulaminu), co do zasady następuje w dniu wydania postanowienia.

W podsumowaniu dotychczasowych uwag godzi się zauważyć, że w zależności od sytuacji prawnej skazanego, odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności może ustać w dacie zatrzymania lub w dacie doręczenia postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania jednostce penitencjarnej. Za przyjęciem takiej interpretacji przepisu art. 156 § 4 k.k.w. przemawia dodatkowo fakt, że ustawodawca użył wyrażenia „został tymczasowo aresztowany”, nie zaś wyrażenia świadczącego jedynie o wydaniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu⁹⁶. Poczynienie prawidłowych ustaleń w tym zakresie ma ogromne przełożenie na sytuację prawną skazanego w kontekście art. 152 k.k.w., statuującego m.in. przesłankę formalną warunkowego zawieszenia wykonania kary w postępowaniu wykonawczym w postaci rocznego okresu odroczenia⁹⁷.

Ustalenie faktu ustania odroczenia rodzi konieczność bezzwłocznego skierowania orzeczenia do wykonania (§ 5 art. 156 k.k.w.).

Słownik języka polskiego zwrot „bezzwłocznie” definiuje jako działanie podejmowane natychmiast, bez najmniejszej zwłoki⁹⁸. Podobnie definiuje

⁹⁶ Zdaniem K. Postulskiego, ustanie z mocy prawa odroczenia lub przerwy, następuje w chwili rozpoczęcia wykonywania tymczasowego aresztowania, aczkolwiek momentu tego Autor nie precyzuje – zob. K. Postulski, *Odwołanie odroczenia...*, s. 14.

⁹⁷ Co prawda przepis art. 152 k.k.w. został uchylony ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1694), która weszła w życie w dniu 05.10.2019 r., ale jego przytoczenie jest celowe, albowiem przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. będzie on wchodził w rachubę w tych wszystkich sprawach, w których orzeczenie wydano przed dniem wejścia w życie ustawy. Na temat dopuszczalności stosowania art. 4 § 1 k.k. w postępowaniu wykonawczym zob. przykładowo postanowienie SN z dnia 19.01.2017 r., I KZP 13/16, Legalis nr 1546736. Pogląd wyrażony przez najwyższą instancję sądową spotkał się ze słuszną akceptacją w doktrynie – zob. np. R.A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2017 r.*, „Ius Novum” 2009, nr 1, s. 80–81; J. Lachowski, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary oraz warunkowe zwolnienie po noweli z 20 lutego 2015 roku z perspektywy art. 4 § 1 k.k. – wybrane zagadnienia*, „Studia z zakresu nauk prawnoustrojowych. Miscellanea” 2016, t. VI, red. nauk. Z. Witkowski, s. 123–124. Prezentowano również pogląd przeciwny – zob. postanowienie SA w Krakowie z dnia 28.10.2002 r., II AKz 454/02, LEX nr 74993. Natomiast w doktrynie przeciwny do przedstawionego pogląd zaprezentowali A. Milanowicz i P. Zakrzewski, w pracy pt. *Analiza kwestii intertemporalnych związanych ze stosowaniem instytucji prawa karnego wykonawczego – zarys problemu*, „Probacja” 2018, t. 4, s. 36.

⁹⁸ *Słownik języka polskiego*, t. I, red. nac. M. Bańko, Warszawa 2007, s. 112.

je K. Postulski⁹⁹. Nieco odmiennie zaś I. Zgoliński, który sugeruje rozumienie tego pojęcia jako zobowiązania do podjęcia czynności wykonawczych „bez zbędnej zwłoki, lecz nie natychmiast”¹⁰⁰.

Przy interpretacji terminu „bezzwłocznie” zasadne wydaje się odwołanie do treści § 391 ust. 1 Regulaminu, który stanowi, że orzeczenie wykonalne z chwilą uprawomocnienia wykonuje się bezzwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni, liczonym od daty uprawomocnienia się orzeczenia lub zwrotu akt sądowi I instancji, zaś postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym, a wykonalne z chwilą wydania, muszą być skierowane do wykonania w dniu ich wydania. Zdaniem K. Postulskiego wspomniany termin 14-dniowy stanowi wykładnię ustawowego zwrotu „bezzwłocznie”¹⁰¹.

Datą skierowania orzeczenia do wykonania jest data podpisania zarządzenia o jego wykonaniu przez uprawniony podmiot (prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub asesora sądowego – ust. 2)¹⁰².

Zdaniem autora niniejszego opracowania, wyrażenie „bezzwłocznie”, w rozumieniu komentowanego artykułu, należy pojmować jako określenie terminu do dokonania czynności procesowej, jaką jest skierowanie orzeczenia do wykonania, która powinna być podjęta bez nieuzasadnionej zwłoki, nie natychmiast, ale w jak najkrótszym czasie, który to termin determinowany jest koniecznością wykonania niezbędnych czynności, tak o charakterze techniczno-organizacyjnym jak i procesowym. Ograniczanie tego terminu, przez odwołanie się do górnej granicy rozpiętości czasowej określonej dyspozycją przepisu § 391 ust. 1 Regulaminu (nie później jednak niż w terminie 14 dni) uznać należy za zabieg niewłaściwy, ponieważ termin ten limituje okres uzasadnionej zwłoki w wykonaniu orzeczenia¹⁰³. Jego przekroczenie nie oznacza „z urzędu” naruszenia zasady bezzwłocznego wykonania orzeczenia¹⁰⁴.

---

⁹⁹ Zob. K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 111.

¹⁰⁰ Zob. I. Zgoliński, *Komentarz do art. 9 k.k.w.*, w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 3, red. J. Lachowski, Warszawa 2018, Legalis teza I, 2.

¹⁰¹ K. Postulski, w: Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2005, s. 99.

¹⁰² Przepis § 391 wprowadza termin instrukcyjny, czyli taki, który nakazuje dokonanie określonych czynności procesowych w pewnym czasie, ale jego przekroczenie nie wywołuje negatywnych skutków procesowych w postaci bezskuteczności czynności, zob. S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, wyd. VI, Warszawa 2002, s. 61.

¹⁰³ Zob. J. Łupiński, *Czas trwania postępowania sprawdzającego*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 10, s. 89.

¹⁰⁴ W praktyce dokłada się wszelkich starań, by nie przekraczać terminów w nim określonych. Wiąże się to bowiem z narażeniem osoby odpowiedzialnej na postępowanie dyscyplinarne – uwaga własna autora.

Kierując orzeczenie do wykonania, sąd nie musi wzywać skazanego do stawiennictwa w trybie art. 79 § 1 k.k.w., ten bowiem jest już osadzony w jednostce penitencjarnej. W praktyce rodzi się pytanie, w jaki sposób sąd ma pozyskiwać informacje o tymczasowym aresztowaniu. Wszak skazany może być zatrzymany i pozostawać do dyspozycji innego organu, który wydając postanowienie o tymczasowym aresztowaniu np. nie wskazał jednostki penitencjarnej. Tak się dzieje w sytuacji np. wystawienia listu gończego i wydania postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania. W przypadku zatrzymania takiej osoby przyjmuje się ją do aresztu śledczego, do którego nastąpiło doprowadzenie¹⁰⁵. Placówka ta może mieć siedzibę na drugim – w stosunku do sądu orzekającego o odwołaniu – krańcu Polski. Poza tym, jak już wiemy, dokumentacja osadzeniowa po poinformowaniu administracji zakładu karnego o odroczeniu podlega zwrotowi do sądu, który ją wystawił¹⁰⁶.

Pytanie byłoby bezprzedmiotowe, gdyby skazany w okresie odroczenia pozostawał pod dozorem kuratora sądowego, co powinno być normą. *De lege lata*, o ile sąd nie poczyni kroków zmierzających do ustalenia tego faktu, a prawdopodobieństwo podjęcia takich działań z urzędu, w sprawie konkretnego skazanego, bez asumptu zewnętrznego, jest praktycznie równe zeru, fakt ten umknie uwadze sądu. Rodzić to będzie ten skutek, że sąd nie wprowadzi orzeczenia do wykonania. Nie będzie to miało wpływu na bieg odroczenia, które wszak już ustało (sąd nie musi stwierdzać tego faktu wydając postanowienie w sprawie), ale na bieg okresu niezbędnego do zatarcia skazania już tak¹⁰⁷.

Na koniec rozważań w omawianym zakresie odnotować należy podniesione w doktrynie obawy, że rozwiązanie przyjęte w art. 156 § 4 k.k.w. pozbawia skazanego pewności zarówno co do jego przyszłości, jak i stabilności prawa w przypadku zastosowania tymczasowego aresztowania. Nad-

¹⁰⁵ Zob. § 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz.U. 2020, poz. 869 t.j.).

¹⁰⁶ Nie zasługuje w tym zakresie na akceptację pogląd prezentowany przez K. Postulskiego, zdaniem którego, o fakcie tymczasowego aresztowania zakład karny jest obowiązany zawiadomić sąd – por. K. Postulski, *Odwołanie odroczenia...*, s. 14. Byłby on uprawniony, gdyby sąd nie poinformował administracji zakładu karnego o odroczeniu wykonania kary. Jeżeli to uczynił i nastąpił zwrot dokumentacji, sprawa wykonania uprzednio odroczonej kary jest definitywnie zamknięta.

¹⁰⁷ Zob. rozdział XII Kodeks karnego.

to wskazano, że odbiega ono od standardów procesu karnego związanych z przestrzeganiem zasady domniemania niewinności i gwarantujących przestrzeganie praw konstytucyjnych, w tym prawa do wolności¹⁰⁸.

K. Postulski zauważa, że obawy te wydają się być niezasadne¹⁰⁹. Pogląd ten zasługuje na aprobatę, wszak osoba popełniająca przestępstwo powinna zdawać sobie sprawę z możliwości ujawnienia tego faktu, a przez to poniesienia negatywnych konsekwencji, w tym i dotyczących m.in. odroczenia, które jak wiadomo nie ma charakteru bezwzględnego. *De lege ferenda* skutek w postaci ustania odroczenia ustawa powinna wiązać jednak z datą uprawomocnienia się orzeczenia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, które przecież może być zaskarżone i w konsekwencji uchylone lub zmienione na środek o charakterze nieizolacyjnym.

Pozostając w obszarze postulatów *de lege ferenda* należałoby pójść dalej. Analiza przepisu art. 156 § 4 i 5 k.k.w. prowadzi do wniosku, że skutek identyczny z tym, z jakim ustawa wiąże ustanie odroczenia, powinien wynikać z zastosowania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 4 k.k.

Zgodnie z art. 93g § 1 k.k. sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym wobec sprawcy, co do którego umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 k.k.¹¹⁰, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on ponownie czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym. Paragraf 2 stanowi zaś, że w przypadku skazania sprawcy za przestępstwo popełnione w stanie ograniczonej poczytalności, określonej w art. 31 § 2 k.k., na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd

---

¹⁰⁸ A. Tęcza-Paciorek, *Zasada domniemania niewinności a ponowne popełnienie przestępstwa przez skazanego*, „Studia Prawnicze” 2010, nr 2, s. 75–80. Podkreślenia wymaga fakt, że komunikowane obawy odnosiły się do ustania przerwy w wykonaniu kary, wskutek zastosowania tymczasowego aresztowania (przepis oznaczony był wówczas § 3 – obecnie § 4), albowiem § 5 art. 156 k.k.w. wiążący ustanie odroczenia z zastosowaniem tymczasowego aresztowania został wprowadzony do obowiązującego porządku prawnego dopiero ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 240, poz. 1431), a więc po publikacji artykułu. Nie istnieją jednak żadne przeszkody, by uwag podnoszonych przez Autorkę nie odnosić wprost do omawianej problematyki, gdyż zastosowanie tymczasowego aresztowania skutkuje obecnie ustaniem z mocy prawa tak przerwy jak i odroczenia.

¹⁰⁹ Zob. K. Postulski, *Odwolanie odroczenia...*, s. 14 i argumentacja tam powołana.

¹¹⁰ W tym przypadku sprawca nie zdaje sobie sprawy z konsekwencji swojego zachowania.

orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym. Wreszcie § 3 statuuje regułę, że w przypadku skazania za przestępstwa określone w art.: 148, 156, 197, 198, 199 § 2 lub w art. 200 § 1 k.k., popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych, na wspomniane wyżej kary, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych.

W myśl ogólnej reguły wyrażonej w art. 93d § 5 k.k., jeżeli sprawca został skazany na ww. kary, orzeczony środek zabezpieczający stosuje się po odbyciu kary lub warunkowym zwolnieniu, chyba, że ustawa stanowi inaczej. Taki wyjątek przewiduje przepis art. 202a § 1 k.k.w., który wprowadza zasadę, że pobyt w zakładzie psychiatrycznym orzeczony wobec sprawców, o których mowa w art. 93c pkt 2 k.k. (a więc tych, którzy popełnili przestępstwo w stanie ograniczonej poczytalności) następuje przed wykonaniem kary pozbawienia wolności, podczas przerwy w wykonywaniu tej kary lub po jej wykonaniu.

We wszystkich przytoczonych przypadkach może zaistnieć kolizja prowadząca się do dylematu: czy udzielić odroczenia, czy też bezwzględnie wprowadzić do wykonania środek zabezpieczający? Odmiennego zdania jest K. Mrozek, która twierdzi, że kolizja nie zachodzi w przypadku skazanych objętych zakresem przepisu art. 93d § 5 k.k.w.¹¹¹ Pogląd zasługuje na aprobatę, jeżeli przyjmiemy założenie, że skazanemu pozostaje do wykonania jedynie środek zabezpieczający, który nie będąc karą, czyni bezprzedmiotowym dywagacje na temat jego odroczenia. Jeżeli natomiast skazany ma do wykonania karę pozbawienia wolności i środek zabezpieczający orzeczony w innej sprawie, kolizja taka wystąpić może. Sytuacja komplikuje się w przypadku zaistnienia podstaw obligatoryjnych odroczenia. Jak też postąpić, gdy odroczenie już biegnie?

W przypadku, gdy nie udzielono jeszcze odroczenia, a sprawca ma do wykonania środek zabezpieczający, pierwszeństwo należy przyznać temu ostatniemu, kierując się nie tylko dobrem skazanego, ale i również potrzebą ochrony społeczeństwa¹¹². Jeżeli natomiast orzeczono odroczenie,

¹¹¹ Por. K. Mrozek, *Odroczenie wykonania kary*, Wrocław 2019, s. 130.

¹¹² *Ibidem*, s. 131–132.

a zachodzi konieczność wprowadzenia do wykonania środka zabezpieczającego, to zasadne jest twierdzenie K. Mrozek, że oba nie mogą być równoległe. Konstatacja ta uprawnia do wysunięcia postulatu *de lege ferenda* wprowadzenia reguły, w myśl której zastosowanie środka zabezpieczającego skutkuje ustaniem z mocy prawa odroczenia wykonania kary. Jako datę tego zdarzenia należałoby przyjąć datę „osadzenia” sprawcy w szpitalu celem poddania go detencji. Do rozważenia pozostałaby wówczas kwestia zawieszenia postępowania wykonawczego w przedmiocie wykonania kary, której podstawę stanowiłby przepis art. 15 § 2 k.k.w.

3. Zmiana lub uchylene postanowienia w trybie art. 24 k.k.w.

Przepis art. 24 § 1 k.k.w. wprowadza szczególnie mechanizm reformacji orzeczenia w postępowaniu wykonawczym. Instytucja ta, nie będąc środkiem zaskarżenia, umożliwia (na wniosek lub *ex officio*) kontrolę okoliczności faktycznych, nowych lub nieznanych sądowi w czasie orzekania i ewentualne wzruszenie orzeczeń wydanych w postępowaniu wykonawczym¹¹³. Jest to możliwe w każdym czasie, a więc również i przed uprawomocnieniem się orzeczenia¹¹⁴, co oznacza, że orzeczenia wzruszalne w trybie art. 24 k.k.w. uzyskują jedynie prawomocność formalną, nie zaś materialną¹¹⁵. Jedyne odstępstwo od zasady, że postanowienie może być zreformowane w każdym czasie, wprowadza art. 24 § 2 k.k.w., zgodnie z którym nie jest to dopuszczalne na niekorzyść skazanego po upływie 6 miesięcy od dnia

---

¹¹³ K. Postulski, w: Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 168. Zob. również postanowienie SN z dnia 23.04.2015 r., IIKK100/15 „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2015, nr 10, poz. 81 z krytyczną glosą G. Wicińskiego, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 10, gdzie SN orzekł, że „Nowe lub poprzednio nieznanne okoliczności, o jakich mowa w art. 24 § 1 k.k.w. nie mogą wiązać się z odmienną analizą stanu prawnego, a dotyczą jedynie okoliczności natury faktycznej”.

¹¹⁴ K. Postulski, *Wzruszanie prawomocnych postanowień wydawanych w postępowaniu wykonawczym*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 10, s. 103.

¹¹⁵ Zob. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 29.04.1971 r., VIKZP 87/70, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1971, nr 7–8, poz. 102, „Kra-kowskie Zeszyty Sądowe” 2011 nr 6A, poz. 182; także K.A. Politowicz, *Zmiana lub uchylene orzeczenia w postępowaniu wykonawczym przez sąd odwoławczy*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 1, s. 99. Prawomocność formalna to stan, w którym brak jest możliwości zaskarżenia orzeczenia w trybie zwyczajnym, tj. w drodze apelacji lub zażalenia; prawomocność materialna zaś to sytuacja, w której nie istnieje możliwość wszczęcia i prowadzenia postępowania o to samo, w odniesieniu do tej samej osoby – S. Paweła, *Prawo karne...*, s. 118.

uprawomocnienia się postanowienia. Przepis ten statuuje zatem po stronie sądu powinność oceny przyszłych, spodziewanych skutków orzeczenia, co wymaga porównania pierwotnej sytuacji prawnej skazanego z prognozowaną po wydaniu orzeczenia reformatoryjnego. Jeżeli okaże się, że to drugie mogłoby wpłynąć chociażby nieznacznie na sferę praw lub obowiązków skazanego *in minus*, a upłynął już termin 6 miesięcy liczony od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, to korekta pierwotnej decyzji będzie niedopuszczalna. Należy przy tym zauważyć, że w okresie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia dopuszczalna jest jego korekta na niekorzyść skazanego także w sytuacji, gdy wniosek złożył on sam¹¹⁶.

Modyfikacja postanowienia możliwa jest wówczas, gdy ujawniły się okoliczności¹¹⁷:

1. nowe lub
2. poprzednio nieznanie sądowi, a istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, a więc takie, które w istotny sposób rzutowały na treść podjętej decyzji w sprawie. Inaczej mówiąc chodzi o okoliczności, które dotyczą przedmiotu rozstrzygniętego postanowieniem, a które gdyby były znane sądowi lub istniały w czasie wydania postanowienia, spowodowałyby, że jego treść byłaby inna niż pierwotna¹¹⁸.

Nowe fakty to fakty zaistniałe po wydaniu postanowienia, np. podjęcie uchwały lub orzeczenia przez SN dotyczących kwestii prawnej, jeżeli zaprezentowana wykładnia skutkuje potrzebą modyfikacji wcześniej podjętej decyzji¹¹⁹. Okolicznością taką będzie również np. powzięcie przez sąd wiadomości, że skazany został osadzony w jednostce penitencjarnej do odbycia kary w innej sprawie, orzeczonej przed odroczeniem, a nastąpił już zwrot dokumentacji dotyczącej osadzenia w sprawie, w której wykonanie kary odroczone przy jednoczesnym założeniu aktualności przyczyny odroczenia. W takiej sytuacji sąd powinien uchylić postanowienie o odroczeniu i ewentualnie przekazać wniosek o odroczenie sądowi pe-

¹¹⁶ Zob. Uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 29.04.1971 r., VIKZP87/70, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1971, nr 7–8, poz. 102.

¹¹⁷ Wyrażenie „okoliczność” definiowane jest jako „wszystko to, co towarzyszy jakiejś sytuacji lub zdarzeniu”. Hasło „okoliczność” w *Słowniku języka polskiego PWN*, dostępnym na stronie: <https://sjp.pwn.pl/sjp/okolicznosc-lagodzaca-obciazajaca;2494691.html>, dostęp 11.09.2020.

¹¹⁸ S. Leleń, *op. cit.*, *Komentarz do art. 24 k.k.w.*, Legalis teza II, 21; S. Paweła, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1972, s. 111.

¹¹⁹ Zob. uchwała SN z dnia 21.04.1972 r., „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1972, nr 7–8, poz. 114; postanowienie SN z dnia 2.05.1975 r., „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1976, z. 4, poz. 73.

nitencjarnemu, celem rozstrzygnięcia w przedmiocie przerwy w wykonaniu kary.

Okoliczności poprzednio nieznanne sądowi to takie, które istniały w chwili wydania postanowienia. Fakt ich zatajenia może wynikać zarówno z celowego działania skazanego, zorientowanego na to, by sąd w procesie ustalania prawdy materialnej poczynił błędne, korzystne dla niego ustalenia, jak i okoliczności pozostające poza sferą wolicjonalną skazanego. Do pierwszej kategorii zaliczymy np. zatajenie przez skazanego prawdziwej sytuacji materialnej, co skutkowało udzieleniem odroczenia z uwagi na zbyt ciężkie skutki dla niego lub rodziny. Do drugiej zaliczymy kazus, kiedy to np. skazany wprowadzony w błąd przez „fachowca” co do pilnej potrzeby naprawienia dachu w sytuacji, gdy brak naprawy będzie skutkowało jego zawaleniem, uzyskał na tej podstawie odroczenie.

Orzeczenie w trybie art. 24 k.k.w. może być wydawane kilkakrotnie, niejako „piętrowo”, jeżeli uzasadnia to zmieniająca się sytuacja faktyczna¹²⁰. Dopuszczalne jest również wywiedzenie kasacji od postanowienia wydanego w trybie art. 24 k.k.w., jeżeli jest dotknięte uchybieniem, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k., a zreformowane postanowienie należy do kategorii orzeczeń kończących postępowanie w sprawie¹²¹. Takiej cechy, jak wiemy, pozbawione jest postanowienie wydane w przedmiocie odroczenia.

Podsumowanie

Zasadność funkcjonowania w przestrzeni normatywnej reguł, które umożliwiają odwołanie odroczenia, nie powinno budzić żadnych zastrzeżeń. Nie może być bowiem mowy o tym, by raz przyznany skazanemu przywilej, stanowiący wyjątek od zasady bezzwłocznego wykonania wyroku, miał charakter bezwarunkowy, a przez to stał się polem do nadużyć, wyłączonym spod kontroli sądu. Zasady tej kontroli jak i instrumenty reakcji na zachowania skazanego powinny być jednak określone w sposób jak najbardziej precyzyjny, z czym wiązać się musi, powstrzymanie od określenia ich przy użyciu zwrotów niedookreślonych, pozostawiających sądowi zbyt duży luz decyzyjny, ale i również stanowiących pole do nadużyć interpretacyjnych.

---

¹²⁰ K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 214.

¹²¹ *Ibidem*, s. 220.

Potrzeba zmiany jest tym bardziej pilna, że jak wskazano wyżej, postanowienie w przedmiocie odwołania odroczenia nie może być przedmiotem kontroli w trybie kasacji czy skargi nadzwyczajnej, samo zaś postępowanie w jego przedmiocie nie może być wznowione. Zauważyć także należy, że przedmiotowe orzeczenie podlega jedynie w bardzo ograniczonym zakresie kontroli w trybie art. 24 k.k.w., a mianowicie w takim, w jakim nie koliduje z przepisem art. 156 k.k.w., który stanowi w stosunku do niego *lex specialis*.

Przechodząc do konkretnych rozwiązań legislacyjnych, zasadne wydaje się ponowne przywołanie ze wszech miar słusznego postulatu G. Wicińskiego, pilnej korekty podstaw odwołania odroczenia w kierunku zmiany wyrażenia „niewykonywania” na rzecz wyrażenia „uchylania się od wykonywania”. Sugerowana zmiana mogłaby w praktyce wyeliminować przypadki „ponoszenia odpowiedzialności” przez skazanego za zdarzenia, za zaistnienie których nie można mu przypisać winy, a i uchronić chociażby jego rodzinę i społeczeństwo przed ponoszeniem skutków, w tym i finansowych, niepotrzebnej inkarceracji skazanego.

Zmiany powinny iść również w kierunku uchylecia przepisu wprowadzającego względnie obligatoryjne odwołanie, co skutkować musiałoby także zmianą treści przepisu art. 173 § 3 i 5 k.k.w. w części, w jakiej dotyczy on odwołania odroczenia wykonania kary oraz wprowadzenie obligatoryjnego dozoru zawodowego kuratora sądowego w okresie odroczenia i zaangażowania go w proces readaptacji społecznej skazanego. Ten miałby wówczas być gwarantem, stojącym na straży przestrzegania przez skazanego obowiązującego porządku prawnego, reagującym natychmiast na każde odchylenie w tym zakresie, pozwalając tym samym sądowi na realizację eksponowanej wyżej zasady bezzwłocznego wykonania orzeczenia.

Sygnalizowana konieczność zmian powinna objąć również przepis § 5 art. 156 k.k.w. przez powiązanie skutku w postaci ustania odroczenia z datą prawomocności postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania oraz wprowadzenie obok tymczasowego aresztowania, środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia sprawcy w szpitalu psychiatrycznym. Należy bowiem podkreślić, że oba te środki *de facto* skutkują pozbawieniem wolności, co niweczy możliwość realizacji fakultatywnych podstaw odroczenia wykonania kary. Nie stanowią one równocześnie zagrożenia dla zdrowia fizycznego lub psychicznego skazanego, albowiem w przypadku tymczasowego aresztowania sąd ustalił brak przeciwwskazań zdrowotnych do izolacji penitencjarnej, w drugim zaś przypadku sprawca poddany ma być szpitalnemu leczeniu psychiatrycznemu, a jeżeli zachodzi

konieczność leczenia somatycznego, takie jest również wdrażane i to zdecydowanie szybciej i skuteczniej w porównaniu z sytuacją, gdy sprawca przebywałby na wolności¹²².

Powiązanie natomiast momentu ustania odroczenia z datą uprawomocnienia się orzeczenia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wzmocniłoby prawa skazanego, wobec którego zastosowano środek izolacyjny. Ten bowiem może być uchylony, chociażby w toku kontroli instancyjnej, co w konsekwencji nie pozbawiałoby beneficjenta odroczenia prawa do dalszego korzystania z niego.

Bibliografia

Literatura

- Bańko M., red. nac., *Słownik języka polskiego*, t. I, Warszawa 2007.
- Boratyńska T., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2018, Legalis.
- Dąbkiewicz K., w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. IV*, 2018, WKP nr 10773.
- Hołda Z., w: Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2005.
- Hypś S., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019, Legalis.
- Juchacz W., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2016 r., sygn. II KO 7/16*, „Prokuratura i Prawo” 2018, nr 1.
- Kalisz T., *Zasady prawa karnego wykonawczego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, t. XVII, red. L. Bogunia, Wrocław 2005.
- Kieszkowska A., *Problemy readaptacyjne osób opuszczających placówki resocjalizacyjne*, „Probacja” 2009, nr 2.
- Kosonoga J., *Tymczasowe aresztowanie i jego wolnościowa alternatywa w postępowaniu karnym (na tle wybranych danych statystycznych)*, w: *Alternatywy pozbawienia wolności w polskiej polityce karnej*, red. nauk. J. Jakubowska-Hara, J. Skupiński, Warszawa 2009.
- Kosonoga J., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2020, Legalis.

---

¹²² Uwaga własna autora, poparta doświadczeniem orzecznictwem.

Kotowski W., Kurzępa B., *Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 12.05.2010r.*, IIAKzw 188/101, „Probacja” 2011, nr 3.

Kulma R., *Efektywność wykonania orzeczeń sądowych o obowiązku podjęcia leczenia odwykowego*, „Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie” 2009, t. 9, nr 2.

Lachowski J., *Warunkowe zawieszenie wykonania kary oraz warunkowe zwolnienie po noweli z 20 lutego 2015 roku z perspektywy art. 4 § 1 k.k. – wybrane zagadnienia*, „Studia z zakresu nauk prawnoustrojowych. Miscellanea” 2016, t. VI, red. nauk. Z. Witkowski.

Lelental S., w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2020, Legalis.

Łupiński J., *Czas trwania postępowania sprawdzającego*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 10.

Majewicz P., *Psychoedukacja w procesie rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2017, t. XXXVI, z. 2, red. Z. Palak, A. Pawlak-Kindler.

Milanowicz A. i Zakrzewski P., *Analiza kwestii intertemporalnych związanych ze stosowaniem instytucji prawa karnego wykonawczego – zarys problemu*, „Probacja” 2018, t. 4.

Mrozek K., *„Zbyt ciężkie skutki natychmiastowego wykonania kary” jako podstawowa przesłanka fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, t. XXXV, AUWr No 3670, red. T. Kalisz, Wrocław 2015.

Mrozek K., *Odroczenie wykonania kary*, Wrocław 2019.

Mrozek K., *Fakultatywna podstawa odroczenia wykonania kary w kodyfikacji karnej z 1997 roku*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, t. LIV AUWr No 3969, red. T. Kalisz, A. Kwieciński, Wrocław 2019.

Nowak C., *Modyfikacje w zakresie wykonania kary bezwzględnej pozbawienia wolności – odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności i przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności oraz problem niewykonania kary pozbawienia wolności*, w: *Alternatywy pozbawienia wolności w polskiej polityce karnej*, red. nauk. J. Jakubowska-Hara, J. Skupiński, Warszawa 2009.

Nowicki K., *Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności*, „Państwo i Prawo” 2010, z. 12.

Osiński L., w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. 2*, red. J. Lachowski, Warszawa 2016.

Pawela S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1972.

Pawela S., *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Kraków 2003.

Politowicz K.A., *Zmiana lub uchylene orzeczenia w postępowaniu wykonawczym przez sąd odwoławczy*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 1.

Postulski K., w: *Kodeks Karny wykonawczy. Komentarz*, Z. Hołda, K. Postulski, Gdańsk 2005.

Postulski K., *Wzruszanie prawomocnych postanowień wydawanych w postępowaniu wykonawczym*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 10.

Postulski K., *Glosa do postanowienia SA w Krakowie z 25.06.2013 r., II AKz w 631/13*, LEX nr 1391610.

Postulski K., *Odwołanie odroczenia i przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności*, „Palestra” 2014, nr 5–6.

Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. 4*, Warszawa 2017.

Postulski J., w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. 3*, red. J. Lachowski, Warszawa 2018, Legalis.

Skorupka J., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2020, Legalis.

Skupiński J., *Rażące naruszenie porządku prawnego jako podstawa odwołania środka probacyjnego*, w: *Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu*, red. A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger, Lublin 2011.

Skupiński J., Mierzwińska-Lorenc J., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. Stefański, Warszawa 2020, Legalis.

Stefański R.A., *Nowe środki probacyjne*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 4, s. 25.

Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2017 r.*, „Ius Novum” 2019, nr 1.

Strycharz S., *Pojęcie porządku prawnego w kodeksie karnym*, „Nowe Prawo” 1970, nr 6, s. 853.

Sych W., w: A. Gerecka-Żołyńska, W. Sych, *Prawo karne wykonawcze. Zagadnienia procesowe*, Warszawa 2014.

Szcześniak E., *Proces psychoterapii indywidualnej i grupowej w leczeniu uzależnień*, *Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość*, t. VIII, 2011.

Tęcza-Paciorek A., *Zasada domniemania niewinności a ponowne popełnienie przestępstwa przez skazanego*, „Studia Prawnicze” 2010, nr 2.

Waldziński C., *Fakultatywne odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności w orzecznictwie sądowym*, „Iustitia” 2013, nr 4 (14).

Waltoś S., *Proces karny. Zarys systemu, wyd. VI*, Warszawa 2002.

Wiciński G., *Postępowania incydentalne związane z wykonaniem kary pozbawienia wolności w programie probacji*, Łódź 2012.

Wiciński G., *Nowe unormowania dotyczące instytucji przerwy wykonania kary pozbawienia wolności*, w: *Zmiany w prawie karnym wykonawczym w latach 2009–2014*, red. A. Kwieciński, Warszawa 2014.

Wiciński G., *Glosa do postanowienia SN z dnia 23.04.2015 r., IIKK100/15*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 10.

Zgoliński I., w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. 3*, red. J. Lachowski, Warszawa 2018, Legalis.

Akty prawne

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. 2011, poz. 259).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2015 r. w sprawie wykazu zakładów leczniczych, w tym psychiatrycznych, przeznaczonych do wykonywania tymczasowego aresztowania oraz warunków zabezpieczenia tych zakładów (Dz.U. 2019, poz. 349 t.j.).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. 2019, poz. 1141).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz.U. 2020, poz. 869 t.j.).

Uchwała nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014–2020 (M.P. z 2014 r. poz. 445).

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2019, poz. 825 t.j.).

Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz.U. 2019, poz. 2407 t.j.).

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 240, poz. 1431).

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1694).

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 924).

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 2020, poz. 1426 t.j.).

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020, poz. 218 t.j.).

Orzecznictwo

Postanowienie SA w Białymstoku z dnia 12.07.2017 r., II AKZw 1010/17, LEX nr 2369648.

Postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 25.01.2010 r. II AKZw 1346/09, „Orzecznictwo Apelacji Wrocławskiej” 2010, nr 2, poz. 177.

Postanowienie SA w Krakowie z dnia 10.12.1997 r., IIAKz 280/97, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1997, nr 11–12, poz. 60.

Postanowienie SA w Krakowie z dnia 11.06.2007 r., IIAKZw 391/07, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2007, z. 7–8, poz. 61.

Postanowienie SA w Krakowie z dnia 12.12.1996 r., IIAKz 508/96, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1996, nr 11–12, poz. 35.

Postanowienie SA w Lublinie z dnia 15.11.2006 r., II AKZw 816/06, LEX nr 314631.

Postanowienie SA w Krakowie z dnia 23.06.2006 r., IIAKZw 415/06, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2006, z. 6, poz. 71.

Postanowienie SA w Krakowie z dnia 25.06.2013 r., IIAKZw 631/13, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, z. 7–8, poz. 43.

Postanowienie SA w Krakowie z dnia 27.10.2005 r., IIAKZw 641/05, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2005, nr 11, poz. 34.

Postanowienie SA w Krakowie z dnia 28.10.2002 r., II AKZ 454/02, LEX nr 74993.

Postanowienie SA w Lublinie z dnia 8.12.2010 r., IIAKZw 1088/10, LEX nr 785266.

Postanowienie SA w Lublinie z dnia 12.05.2010 r., IIAKZw 188/10, LEX nr 593384.

Postanowienie SA w Lublinie z dnia 21.01.2009 r., II AKZw 1114/08, LEX nr 517199.

Postanowienie SN z dnia 2.05.1975 r., „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1976, z. 4, poz. 73.

Postanowienie SN z dnia 4.11.2008 r., II KO 55/08, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2008, nr 12, poz. 105, s. 55.

Postanowienie SN z dnia 5.02.2003 r., VKK 241/02, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2003, nr 5–6, poz. 49, „Biuletyn Biura Orzecznictwa Sądu Najwyższego” 2003, nr 4.

Postanowienie SN z dnia 6.06.1972 r., KRN 122/72, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1972, nr 11, poz. 177.

Postanowienie SN z dnia 6.10.1970 r., Z71/70, LEX nr 21336.

Postanowienie SN z dnia 7.10.2010 r., V KK 301/10, LEX nr 612941.

Postanowienie SN z dnia 8.04.2016 r., II KO 7/16, Legalis nr 1481905.

Postanowienie SN z dnia 11.05.2006 r., VKK 442/05, LEX nr 186972.

Postanowienie SN z dnia 13.01.1984 r., VKRN 283/83, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1984, nr 5–6, poz. 59.

Postanowienie SN z dnia 19.01.2017 r., I KZP 13/16, Legalis nr 1546736.

Postanowienie SN z dnia 19.06.1996 r., II KZ 19/96, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1996, nr 9–10, poz. 62.

Postanowienie SN z dnia 21.02.1995 r., WZ 35/95, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1995, nr 7–8, poz. 52.

Postanowienie SN z dnia 21.03.2019 r., IIIKZ 14/19, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego” 2019, z. 7, nr 35.

Postanowienie SN z dnia 23.04.2015 r., IIKK100/15 „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2015, nr 10, poz. 81.

Postanowienie SN z dnia 26.08.1996 r., IIKZ 34/96, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1996, nr 9–10, poz. 63.

Postanowienie SN z dnia 28.07.1980 r., V KRN 146/80, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1980, nr 10–11, poz. 82.

Postanowienie SN – Izba Wojskowa z dnia 17.03.2008 r., WO 3/08, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2008, nr 1, poz. 682.

Uchwała SN z dnia 29.01.1971 r., VI KZP 26/69, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1971, nr 3, poz. 33.

Uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 29.04.1971 r., VIKZP 87/70, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1971, nr 7–8, poz. 102, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 6A, poz. 182.

Uchwała SN z dnia 21.04.1972 r., „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1972, nr 7–8, poz. 114.

Uchwała SN z dnia 12.12.1995 r., IKZP 35/95, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1996, nr 1–2, poz. 2.

Uchwała SN z dnia 14.10.2004 r., IICZP37/04, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna” 2005, nr 3, poz. 42.

Uchwała SN z dnia 26.03.2009 r., IKZP35/08, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2009, nr 5, poz. 33.

Wyrok TK z dnia 22.07.2008 r., K24/07, „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego” 2008, zbiór urzędowy, Seria A, nr 6, poz. 110.

Źródła internetowe

Hasło „okoliczność” w *Słowniku języka polskiego PWN*, dostępne na stronie: <https://sjp.pwn.pl/sjp/okolicznosc-lagodzaca-obciazajaca;2494691.html>, dostęp 11.09.2020.

Hasło „rażący” w *Słowniku języka polskiego PWN*, dostępne na stronie: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/ra%C5%BC%C4%85cy.html>, dostęp 11.09.2020.

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/psychoterapia;3964185.html>, dostęp 10.09.2020.

<https://sjp.pwn.pl/sjp/rehabilitacja;2514620.html>, dostęp 10.09.2020.

<https://sjp.pwn.pl/slowniki/leczenie.html>, dostęp 10.09.2020.

<https://synonim.net/synonim/odbywa%C4%87>, dostęp 11.09.2020.

<https://synonim.net/synonim/terapia>, dostęp 10.09.2020.

<https://www.centrumdobrejterapii.pl/materialy/psychoedukacja-znaczenie-w-leczeniu-zaburzen-psychicznych>, dostęp 10.09.2020.

http://www.pcpr.info/program_przeciwdzialania_przemocy, dostęp 11.09.2020.

Słowo „szczególny” <https://synonim.net/synonim/szczeg%C3%B3lny>, dostęp 11.09.2020.

www.psychoterapeuci.pl/jaka-psychoterapia, dostęp 10.09.2020.

Inne

Informator dla sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych dotyczący przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wyd. 2, Warszawa 2014.